

Kristustro (light)

af Robert Bladt

Indholdsfortegnelse

1. Hvem er Gud?
2. Gud – skaber og far
3. Hvad er et menneske?
4. Jesus – menneske med mission
5. Jesu død og opstandelse
6. Ånden – Jesus i nutid
7. Nåden og det evige liv

1. Hvem er Gud?

1.1 Mange meninger om Gud

Er Gud til? Og hvis han er til, hvem er han da? Jeg vil gerne indlede denne bog med forskellige ideologiske retningers bud på hvem Gud er – hvis han da er ...

Materialismen

Da den sovjetiske astronaut Jurij Gagarin d. 12. april 1961 blev det første menneske i rummet, benyttede han anledningen til at erklære, at han ved selvsyn kunne bevidne, at Gud ikke findes, hverken på jorden eller i himlen.

Gagarins attentat på Gud er et af de mere ko(s)miske. Men hans erklæring var en kærkommen melding for det kommunistiske Sovjetunionen, hvis ideologiske far, Karl Marx (1818-1883), hævdede, at »religion er opium for folket«. Tanken om Gud er en narresut. Et narkotisk bedøvelsesmiddel, som de oplyste og lærde drysset ud over folkemasserne, så de kan udnytte dem og deres arbejdskraft til egen fordel.

Karl Marx var idealist. Og jeg må sige, at jeg har respekt for hans ideologiske indsats for at forbedre mange menneskers elendige vilkår. Men hele hans tænkning byggede på det billede af verden, at alt i den kan ses, høres, måles og vejes. Han var materialist. For ham gav det ingen mening at tale om Gud, skabelse, undere eller evigt liv. Og med det udgangspunkt lægger han sig langt fra Bibelens virkelighedsforståelse. Det er denne materialistiske virkelighedsforståelse som også ligger bag religionskritikken i dens klassiske form: Gud

findes ikke. Når der alligevel findes en del mennesker, som tror på Gud, skyldes det, at de tror på en Gud, som dybest set er et produkt af deres egne tanker og følelser.

Nogle har endda forsøgt at stable en kristendom på benene med udgangspunkt i sådan en rent materialistisk virkelighedsforståelse og på religionskritikkens præmisser. Et eksempel på det er sognepræst Thorkild Grosbøll, som i foråret 2003 udgav bogen »En sten i skoen. Et essay om civilisation og kristendom«. Bogen gav anledning til et interview i Weekendavisen d. 23. maj 2003, hvor han bl.a. siger: »Jeg tror ikke på en skabende og opretholdende Gud, ikke på en opstandelse eller evigt liv«.

Thorkild Grosbølls manglende tro er et resultat af en materialistisk teologi – tilsat en god sjat modernitet. En materialistisk teologi kan godt resultere i megen god næstekærlighed og trøst i livet. Men det bliver ikke kristendom á la Bibelen, og der bliver ingen trøst i døden.

Jeg var barn i 70'erne, hvor den materialistiske virkelighedsforståelse var på sit højeste. Men jeg har oplevet mange ting, som får mig til at sige, at materialismen er helt utilstrækkelig til, at jeg kan slå mig til ro med den som min forståelse af virkeligheden. Materialismen er utilstrækkelig til at forklare, at Edvard Grieg kunne skrive Peer Gynt Suiten, at jeg er forelsket i min kone, at mit barn er født med en unik personlighed, at en nær slægtning mirakuløst blev reddet fra at blive kørt over, og at hun så en englehånd, at der findes et begreb som samvittigheden og for så vidt også at Thorkild Grosbøll kunne skrive sit essay.

Hvor kommer alt det fra, hvis verden blot er materie? For slet ikke at tale om Bibelens mange og troværdige vidnesbyrd om den åndelige verdens realitet. For mig er den materialistiske forklaring helt utilstrækkelig og utilfredsstillende. Og i dag vil mange i den vestlige verden sige det samme. Den materialistiske virkelighedsforståelse har på mange måder spillet fallit i dag.

Det moderne

Det samme kan man ikke sige om den virkelighedsforståelse, som kaldes den moderne. Det moderne har bidraget med ting til vores samfund og tænkemåde, som jeg sætter stor pris på. Det er på mange måder det modernes fortjeneste, at religionsfrihed og frihed til at tænke og tale er indarbejdede værdier i den vestlige verden. Og samtidig er der også i det moderne et opgør med klassisk kristendom.

For at forstå den moderne tankegang, er det gavnligt at stifte bekendtskab med nogle få af de tanker, som den tyske filosof Immanuel Kant (1724-1804) gjorde sig i slutningen af det 18. århundrede.

Hans bog »Kritik der reinen Vernunft« har sat dagsordenen blandt den vestlige verdens lærde, når det gælder spørgsmålet om at forstå den verden, vi lever i.

Én af de afgørende tanker hos Kant er en skelnen mellem en genstand, f.eks. en hest, og min erfaring af genstanden: Jeg kan se, lugte, mærke, høre eller – hvis den har form af en bøf – smage den. Ifølge Kant kan jeg ikke bare hævde, at jeg ved, hvordan Trines hest ser ud, fordi jeg lige har set den. Men jeg kan fortælle, hvordan Trines hest ser ud *for mig*. Og så kan jeg i øvrigt finde nogle andre, som

synes, at Trines hest ser ud, sådan som jeg synes, den ser ud. Og vi kan så danne en klub for folk med det rette syn på Trines hest.

Eksemplet med Trines hest ligger langt fra de udviklede og intellektuelt imponerende tanker, Kant publicerede i 1781. Kant gjorde meget ud af at tale om de fællesnævnerne, som gør, at vi trods alt kan tale om en fælles erkendelse af forskellige genstande. Men eftertiden har taget mere og mere vidtgående konsekvenser af Kants tanker. Resultatet er blevet det syn på verden, som man kalder det moderne. I den moderne virkelighedsopfattelse afhænger virkeligheden i meget høj grad af øjnene, der ser. I den moderne virkelighedsopfattelse kan man godt sige, at der findes en verden, som objektivt set er ens for os alle. Men vi kan bare ikke sige noget om denne verden. Det eneste, vi kan sige noget om, er, hvordan vi *erfarer* verden.

Overfører vi nu disse tanker på Gud og troen på ham, får det vidtrækkende konsekvenser. Jo, vi kan godt sige, at der findes en Gud sådan objektivt set. Men det kan vi alligevel ikke. Det, vi kan sige, er, hvordan vi *erfarer* ham. Og det giver unægteligt en del problemer. For nogle mennesker har måske hørt Gud tale til dem eller oplevet hans nærvær eller set hans engle. Men det gælder jo ikke nødvendigvis for alle os andre. Og når det gælder den fælles tro på, hvem Gud er, siger Bibelen, at den netop er en »overbevisning om det, der ikke ses«, ¹ altså om det, som ikke kan erfares.

Kan det moderne menneske så slet ikke vide noget om Gud? Jo, for Gud har én gang ladet sig erfare i verden. Da Jesus af Nazaret levede på jorden, kunne mennesker erfare ham. Derfor begynder det

¹ Hebr 11,1

moderne menneske sin søgen efter Gud med at se på Jesus. Og det er jo fantastisk godt. Men her støder vi på det næste problem. For Jesus levede ganske vist på jorden, men det er temmelig mange år siden. Derfor kan vi ikke selv erfare ham, men må erfare ham indirekte gennem de mennesker, som så, mærkede og hørte ham. Og det er ikke så let. For de mennesker er anderledes end mig. De tænkte anderledes end jeg gør, boede anderledes, levede et anderledes liv, talte et andet sprog osv.

Derfor må jeg gøre et tankeeksperiment: Først skræller jeg disse vidners historiske, kulturelle, sproglige og tankemæssige forudsætninger af beretningerne i Bibelen. De troede, at der fandtes onde ånder, som besatte mennesker, men det passer ikke på nutidens oplyste menneskers erfaringer. Væk med det. De mente, at Jesus var guddommelig, og at hans mor blev gravid uden at gå i seng med en mand, men vores erfaring fortæller os, at den slags går til på en mere naturlig måde. Væk med myterne og tilbage til den nøgne, historiske Jesus. Og til sidst står jeg tilbage med en Jesus, som jeg kan *erfare*, og som kan sige mig noget om, hvem Gud er.

Der skal ikke meget fantasi til at forestille sig, at forskellige mennesker vil stå tilbage med meget forskellige billeder af Gud. Det er i høj grad afhængigt af den enkeltes skøn, viden og – ja – erfaring, hvad der bliver tilbage af de bibelske beretninger om Jesus og dermed om Gud.

På mange måder har det moderne lagt grunden til en sund skepsis i forhold til vores omverden. En skepsis, som har været den usynlige drivkraft i mange af den vestlige verdens teknologiske fremskridt og

naturvidenskabelige landevindinger. Og Kant og det moderne har da en pointe i at skelne mellem verden og erfaringen af den.

Men der, hvor skellet mellem verden og erfaringen af den bliver afgrundsdyb, hopper kæden af. Der kommer den moderne virkelighedsforståelse til at tænke både for højt og forkert om mennesket. For det bliver i så fald ikke nogen anden end det enkelte menneske, der skal afgøre, hvordan verden er. Og i den moderne teologi bliver det i praksis det enkelte menneske, som afgør, hvem og hvordan Gud er. Derved kommer den moderne teologi til at skabe en Gud i menneskets billede.

Men vi er ikke overladt til at kende Gud gennem vores erfaring, for Gud har åbenbaret sig i de bibelske skrifter. Derfor kan det korte svar til den moderne virkelighedsforståelse lyde: Jeg tror mere på Bibelen end på Kant.

Bibelen – åbenbaring og kanon

De bibelske skrifter tegner et billede af Gud, som ikke stammer fra mennesker, men fra Gud selv. Derfor indledte profeterne i Det gamle Testamente deres profetier med: »Dette siger Herren ...«. ² Og derfor siger Jesus om apostlene: »Den, der hører jer, hører mig, og den, der forkaster jer, forkaster mig. Men den, der forkaster mig, forkaster ham, som har udsendt mig.« ³ Dermed autoriserer de bibelske skrifter på en måde sine egne budskaber. De bibelske skrifter er bøger skrevet af mennesker og indeholder menneskers »erfaringer«. De er ble-

² Se f.eks. Es 56,1

³ Luk 10,16

vet til i en bestemt historisk tid, er skrevet i et bestemt sprog og i en bestemt kulturel sammenhæng. Men de bibelske skrifter giver netop disse menneskers erfaringer og budskaber en autoritet, fordi de er mere end enkeltmenneskers erfaringer af Gud. De er først og fremmest budskaber fra Gud formidlet af mennesker i en konkret historisk, kulturel og forståelsesmæssig sammenhæng.

Kirken har gennem historien anset de bibelske skrifter for at være kanon. Ikke kun i ordets slangbetydning, men også og ikke mindst i betydningen »målestok« eller »rettesnor« for den kristne tro og det kristne liv. I kanon-begrebet ligger direkte en kritik af den moderne teologi. For ved at kanonisere bestemte bøger lægges netop en målestok ned over mine erfaringer og meninger. Her er noget jeg kan prøve dem på. Samtidig ligger det indirekte i kanonbegrebet, at der er en enhed over de bibelske bøger og deres billede af Gud, verden og mennesket. Det giver ikke mening at kalde noget for målestok, hvis der er tale om forskellige måleenheder. Hvis man kalder de bibelske bøger for målestok, er det fordi man forudsætter, at de benytter samme måleenhed. Og det er netop, hvad de gør, for de har samme afsender: Gud selv. Hvor den moderne teologi forsøger at tegne et billede af Gud fra neden (fra menneskets erfaringer), tegner den bibelske teologi et billede fra oven (fra Guds åbenbaring).

Denne bog er et forsøg på at tegne billedet af Gud fra oven. Derfor er det de bibelske skrifter, der henvises til undervejs. De er bestemmende for, hvad der skal siges om den kristne tros enkelte dele. Og det er de ganske velegnede til.⁴

⁴ 2 Tim 3,16

1.2 Bibelen om Gud

Et sandt og nuanceret billede af, hvem Gud er, får vi først og fremmest ved at lede dér, hvor Gud har afsløret, hvem han er: I Bibelen.

Den fysiske og den åndelige verden

Lad os begynde med at se på Bibelens virkelighedsforståelse. Den materialistiske virkelighedsforståelse er, at alt kan ses, måles og vejes. Den moderne virkelighedsforståelse bliver i praksis også materialistisk, fordi den kun fokuserer på det, det enkelte menneske erfarer. Den undlader ofte at udtale sig om det åndelige. Men Bibelen deler virkeligheden i det, vi kunne kalde en fysisk og en åndelig verden.

Hvor stor er den fysiske verden? Det spørgsmål giver mening, for den fysiske verden er en verden i rummets tre dimensioner. Hvor stor er den åndelige verden? Det spørgsmål giver derimod ikke mening, for den åndelige verden er ikke underlagt tid og rum. Alligevel fortæller Bibelen, at den fysiske verden er nemlig blevet til af den åndelige verden: »Verden blev skabt ved Guds ord, så det, vi ser, ikke er blevet til af noget synligt«.⁵

Dette understreges også af en af beretningerne i Johannesevangeliet. Jesus er på rejse fra Jerusalem til Galilæa, og kommer igennem Samaria. Undervejs møder han en kvinde ved brønden i byen Sykar. Deres samtale berører bl.a. et af de klassiske stridspunkter mellem jøder og samaritanere på den tid, nemlig spørgsmålet om, hvor Gud rettelig skal tilbedes. Samaritanerne svarede: »På bjerget

⁵ Hebr 11,3

Garizim«, jøderne: »I Jerusalem«. Men Jesus pointerer, at Gud er ånd, han er altså ikke bundet af tid og rum, og derfor skal han ikke tilbedes på et bestemt sted, men »i ånd og sandhed«.⁶

Bibelen forfalder ikke til en dualistiske beskrivelse af det fysiske som det onde og det åndelige som det gode. Det er blot to forskellige verdener. Den åndelige verden som hjemsted for Gud og de himmelske væsener, den fysiske som hjemsted for mennesker og dyr. Både godt og ondt kendes i begge verdener. Men i modsætning til den fysiske verden, hvor godt og ondt findes uadskilleligt side om side, er godt og ondt i den åndelige verden skarpt adskilt. Gud og hans herskerer af himmelske væsener er kendetegnet ved godhed. Men »ondskabens åndemagter«⁷ under ledelse af »denne verdens fyrste«, Satan,⁸ er kendetegnet ved uoprettelig ondskab.

At lære Gud at kende

Gud er væsensforskellig fra os mennesker. Han hører hjemme i den åndelige verden, vi i den fysiske. Alligevel ved vi meget om Gud. For det første har Gud skabt den fysiske verden. Og ligesom man lærer en kunstner at kende gennem et maleri, sådan kan vi lære Gud at kende gennem det skabte. Det er langt fra en fuldkommen erkendelse, men Gud har også åbenbaret sig på anden vis. Og det har han gjort, for at vi skal lære ham at kende. Gud har talt om sig selv ved at bruge menneskeord, menneskeskæbner og billeder fra menneskelivet. Selv om

⁶ Joh 4,24

⁷ Ef 6,12

⁸ Joh 12,31

Gud er helt anderledes end os mennesker, kan vi altså vide noget om ham, lære ham at kende. Hvis ikke vi kunne lære ham at kende, ville det være en tåbelighed, at han åbenbarede sig for os.

Men ikke alt, Gud har åbenbaret om sig selv, kan forstås med hjernen. Meget af Guds væsen og den åndelige verdens virkelighed er set med vores øjne ulogisk og fyldt af paradokser. Gud er hverken et produkt af eller begrænset til at skulle rummes af min hjernes tanker. Og Gud har ikke åbenbaret sig for os, for at vi skulle forstå ham, men for at vi skulle lære ham at kende og få tillid til ham. Og det lader sig gøre, også selv om vi ikke forstår ham.

Gud Er

For de israelitiske stamfædre Abraham og Jakob åbenbarede Gud sig under navnet »den Almægtige«.⁹ Men for israelitternes største profet og folkeleder, Moses, åbenbarer Gud sig under navnet »Jeg Er«.¹⁰

Guds navn, Jeg Er, rejser flere spørgsmål end det giver svar. Men det lader os ane noget om Guds væsen. Vi mennesker kan være i live. Men Gud er *livet*. Alt liv udgår og kommer fra ham, han er livets kilde, og salmisten i Det gamle Testamente lovpriser ham som den, der var til før den fysiske verden blev skabt og altid vil være til: »fra evighed til evighed«.¹¹

Gud er én og treenig

⁹ 1 Mos 17,1; 35,11

¹⁰ Se 2 Mos 3,1-14; 6,3

¹¹ Sl 90,2

Det var også Moses, der gav israelitterne deres trosbekendelse: »Hør, Israel! Herren vor Gud, Herren er én«. ¹² Bekendelsen slår fast, at Bibelens Gud er den eneste Gud. Såvel den jødiske som den kristne tro er strengt monoteistisk. ¹³ Der er ingen Gud over eller ved siden af ham. Han er monark (enehersker).

Samtidig kan vi i Bibelen læse, at denne ene Gud optræder som tre forskellige personer, Fader, Søn og Ånd, og at disse tre personer til dels udfører forskellige opgaver. Og dog repræsenterer hver af de tre personer Gud i hans enhed og fuldkommenhed.

Forholdet mellem Guds enhed og treenighed kan ikke forstås med forstanden. Men hvis vi ser nærmere på Bibelen, afsløres det, at treenighedslæren bygger på Bibelen, selv om ordet »treenighed« ikke findes i Bibelen. I Det gamle Testamente kaldes Gud flere steder »far«. ¹⁴ At dette ikke kun skal ses som et billede på forholdet mellem Gud og hans folk, ser vi ikke mindst i Det nye Testamente, hvor Jesus kalder Gud »Faderen« i bestemt form. ¹⁵

Når det gælder Sønnens person i treenigheden, har vi talrige eksempler fra Det nye Testamente på, at Jesus kalder sig selv for Guds søn og lige med Gud. ¹⁶ Det var en af de afgørende anklager mod Jesus, da jøderne ville have ham dømt til døden for gudsbespottelse. ¹⁷

¹² 5 Mos 6,4

¹³ Jak 2,19

¹⁴ Es 63,16

¹⁵ Matt 11,27

¹⁶ Matt 16,16-17; Joh 10,30

¹⁷ Mark 14,61-62

Og Jesus viste ud fra skrifterne i Det gamle Testamente, at de bekræftede, at Guds frelser skulle være hans egen søn. ¹⁸

Når det gælder Åndens person i treenigheden, har vi igen talrige eksempler fra Det nye Testamente på, at Ånden optræder som en selvstændig person. Vi hører f.eks., at Ånden taler ¹⁹ og at Ånden kan blive bedrøvet. ²⁰ Og dette bekræftes af Det gamle Testamente, hvor Guds Ånd omtales som en selvstændig person. ²¹

På samme tid fastholder Bibelen altså troen på den ene Gud og at denne Gud er treenig. Dette kan ikke lade sig gøre i vores fysiske virkelighed. Men det kan det åbenbart i Guds åndelige virkelighed. Jeg trøster mig med, at når det gælder Gud, handler det ikke så meget om at forstå ham som at kende ham og have tillid til ham. Dette forhold illustreres måske i virkeligheden bedst på treenighedslæren. For hvor min logik giver op, når det gælder treenighedslæren, så giver det meget god mening for mig at lovprise Gud som den treenige, ved at synge med på Martin Rinckarts salme:

Gud Fader med Guds Søn
og Helligånd tillige
ske tak og lov og pris
i høje Himmerige!
Treenig Gud, som var
og er og bliver, dig

¹⁸ Matt 22,41-46

¹⁹ ApG 8,29

²⁰ Ef 4,30

²¹ 1 Mos 1,2; Ez 11,24

vort takke-offer frem
vi bær' ydmygelig.

(Den Danske Salmebog nr. 11, v. 3)

2. Gud – skaber og far

2.1 Skaberen

Bibelen begynder med beretningen om, hvordan den fysiske verden blev til. Skabelsen, Guds første gerning for os, viser os, at Gud er almægtig og stor. Men allerede skabelsesberetningen retter vores opmærksomhed mod Guds søn, Jesus Kristus.

Gud skaber

Ifølge Bibelen er hele den fysiske verden fra gopler til galakser skabt af Gud. Den fysiske verden har altså ikke altid været til. Det har kun Gud. Han er den eneste, der lovprises som den, der er »fra evighed til evighed«. ²² Men på et tidspunkt blev den fysiske verden til på Guds initiativ. ²³ Han skabte ikke den fysiske verden ud af et oprindeligt fysisk materiale. I den kristne tradition taler man om, at Gud skabte »ud af intet ved sit ord«. ²⁴ Denne vending skal dog forstås rigtigt. Den fysiske verden er ifølge Bibelen ikke opstået som magisk pif-puf hekseri. Før den fysiske verden blev til, eksisterede Guds åndelige og usynlige verden. Og det var af denne åndelige, usynlige verden, den fysiske verden blev til. ²⁵

²² Sl 90,2

²³ 1 Mos 1,1-2,4

²⁴ 1 Mos 1,6; Sl 33,6.9

²⁵ Hebr 11,3

Den verden, som blev til ved Guds ord, beskrives som fuldkommen og god.²⁶ Det var en verden, hvor naturkatastrofer, sygdom, fjendskab, egoisme, misundelse, had, død og andet ondt ikke fandtes. Den nyskabte verden var et paradys, fordi den var i et harmonisk forhold til sin skaber.

Fra den nyskabte jord til i dag er der ifølge Bibelen sket en fundamentalt forandring af verden. Det skyldes den begivenhed, som i kristen tradition kaldes syndefaldet. Syndefaldet betød, at det harmoniske forhold mellem verden og dens skaber blev slået i stykker, så – med et bibelsk udtryk – »hele skabningen endnu sukker og vander sig sammen«.²⁷

Spørger vi Bibelen, *hvorfor* Gud skabte verden, svarer Bibelen: For Sønnens skyld. Alt i den fysiske verden blev skabt til Guds søn og for hans skyld.²⁸

Skabelsens opretholdelse

En ting er Guds skabelse af den fysiske verden i begyndelsen. Noget andet er, hvordan den fysiske verden fortsætter med at bestå. Mange forestiller sig, at alt i den fysiske verden, stort og småt, er som et kæmpemæssigt urværk, der engang i tidernes morgen blev trukket op, og det vil fortsætte med at gå, indtil fjederen igen er slap.

²⁶ 1 Mos 1,31-2,1

²⁷ Rom 8,22

²⁸ Kol 1,16

Bibelen udfordrer det syn. Billedet med uret kan godt bruges til at forklare, hvordan Gud gav den fysiske verden de love, som den skal udfolde sig indenfor.²⁹ Men samtidig er Bibelen båret af den bevidsthed, at det er Guds fortsatte, personlige aktion, der gør, at regnen falder og planter vokser.³⁰ Og uden Guds fortsatte, aktive virke, ville jorden gå under og forsvinde og mennesker ophøre med at leve i ét nu.³¹

Ved siden af naturens love og Guds aktive virke i dem, opretholder Gud også det, han har skabt, gennem det, man i den kristne tradition har kaldt »ordningerne«. Ordningerne er en slags rammer, Gud har givet for menneskelivet, så det kan leves i overensstemmelse med den måde, Gud har skabt det på. De ordninger, Gud har givet, stammer fra skabelsen. Det er bl.a. ægteskabet,³² arbejdet³³ og menneskehedens opdeling i folkeslag, som bosætter sig i et geografisk område.³⁴

Talen om Guds ordninger for menneskelivet er blevet stærkt kritiseret af den moderne teologi, bl.a. fordi den blev overbetonet i den tyske ordningsteologi i begyndelsen af det 20. årh. Men noget er der nu om snakken. Bibelen nævner dem, og erfaringen bekræfter, at

²⁹ Sl 74,16-17; Sl 104,19; Job 38,8-11; Ordsp 8,29

³⁰ Sl 104,27-28; Sl 145,15-16; Matt 5,45

³¹ ApG 17,25.28

³² 1 Mos 2,24

³³ 1 Mos 2,15

³⁴ 1 Mos 1,28; 11,9; ApG 17,26

hvor ægteskabet nedvurderes, mennesker forhindres i at arbejde eller bevidstheden om at høre til et folk forsvinder, tager anarkiet over.

2.2 Evolutionsteorien

Evolutionsteoriens påstande

Det er ikke Bibelens skabelsesberetning, men den naturvidenskabelige evolutionsteori, som er den mest anerkendte teori om verdens tilblivelse i den vestlige verden. Evolutionsteorien er teorien om, at verden i sin nuværende skikkelse er blevet til gennem milliarder af års forandring og udvikling i floraens og faunaens arvmasse og i landmassivernes og vandmassernes sammensætning. Nogle har forsøgt at harmonere den evolutionistiske og den bibelske teori om verdens tilblivelse. Men at harmonere den bibelske skabelsesberetning og den evolutionistiske teori er som at forsøge at få en handske til at passe på en fod. Forskellene er for store, til at det kan lykkes.

Grundstenen i evolutionsteorien er, at verdens tilblivelse er baseret på en lang række af tilfældigheder. Skabelse er netop det modsatte af tilfældighed. Der er også forskel i synet på, om virkeligheden kun er fysisk eller både fysisk og åndelig, og som en følge heraf, om den fysiske verden er blevet til ved forandring af allerede eksisterende fysisk materiale eller ud af intet. Endelig er døden ifølge Bibelen et fremmedelement i det skabte, men en naturlig del heraf ifølge evolutionsteorien.

Hvis man betragter evolutionsteorien rent videnskabsteoretisk, er det faktisk tvivlsomt, om den kan bestå testen som videnskabelig teori. Ifølge den anerkendte videnskabsteoretiker Karl Raimund Pop-

per kræves det af en teori, at den kan modbevise, for at den kan kaldes videnskabelig. Ja, det er faktisk enhver videnskabsmands opgave at forsøge at modbevise sin egen teori, for kun derved kan han finde ud af, om den passer med virkeligheden. Og ved at finde ud af, at hans teori ikke passer med virkeligheden, hjælpes han til at fremsætte en ny teori, som er bedre end den forrige, fordi den passer bedre med virkeligheden.

Men ét af problemerne ved evolutionsteorien er, at nogle af grundpillerne i teorien praktisk talt gør den umulig at modbevise. Den bygger på den forudsætning, at verden er blevet til ved tilfældigheder og over en lang periode. Og alle modbeviser kan egentlig fejles til side ved at henvise til de to grundfaktorer »tid« og »tilfældighed«. Derfor er det vel et åbent spørgsmål, om evolutionsteorien overhovedet kan kaldes videnskabelig?

En anden vanskelighed ved evolutionsteorien peger William A. Dembski på i sin bog »Intelligent Design: The Bridge Between Science and Theology«. Han bruger et billede på evolutionsteoriens idé om, hvordan verden er opstået. Hvis man skal bage en kage, er man afhængig af, at de rigtige ingredienser er til stede i den rette mængde, at de tilsættes i den rigtige rækkefølge og opbevares ved de rette forhold (i en varm ovn). På samme måde med jordens tilblivelse. Hvis det skulle lykkes, måtte en meget længere række »ingredienser« være tilstede i rette mængde, til rette tid og under de rette forhold. En amerikaner ved navn Roger Penrose har beregnet sandsynligheden af, at dette skulle kunne opstå ved en tilfældighed. Hans beregning på blot nogle af faktorerne viser, at sandsynligheden for at jorden er blevet til som evolutionsteorien hævder det, er som $1:10.000.000.000^{123}$. Et 1-

tal med 1.240 nuller efter. Det vil være temmelig underspillet at betragte det som en lille sandsynlighed. Hvis Roger Penroses beregning holder stik, vil det kræve en temmelig stærk tro at holde fast i evolutionsteorien.

Evolutionsteoriens konsekvenser

Noget helt andet er, at evolutionsteoriens konsekvenser er så himmelråbende, at nærmest ingen rigtigt vil følge den til dørs i etisk henseende. Bortset måske lige fra professor Helmuth Nyborg, som i Jyllands-Posten d. 27. september 2003 fremsatte det forslag, at man skulle belønne folk med en intelligens under middel for ikke at få børn, mens folk men en intelligens over middel skulle belønnes for at få børn. Det forslag vakte stort postyr og blev modsagt af alle. Men hvorfor egentlig? Hvis man skal tage konsekvensen af, at vi mennesker kun er blevet verdensherskere, fordi vi er bedre til at klare os på de andres bekostning, hvorfor skulle vi så pludselig begynde af udvise barmhjertighed eller tillade, at de mindre begavede blev flere og de intelligente færre?

2.3 Faderen

Vi kan ikke vide noget om Gud umiddelbart. For at vi kan vide noget om Gud, må han møde os i vores verden, i den fysiske verden. Og det gør Gud netop gennem det, han har skabt.

Gud er stor og almægtig

Det første, skabelsen lærer os om Gud, er, at han er stor og almægtig. Himlen og himmelhvælvingen beretter om Guds herlighed til verdens ende.³⁵

At Gud er almægtig og stor, eller med Bibelens ord: at Guds usynlige væsen rummer evig kraft og guddommelighed, er en erkendelse, som ligger åben for ethvert menneske, en sandhed som kan ses af det skabte.³⁶ Paulus' påstand betyder ikke, at alle mennesker vil skrive under på, at Gud er almægtig og stor. Det, han siger, er, at Guds gerninger i skabelsen – og måske tænker han også på Guds gerninger med Israels folk – åbenbarer Guds væsen på en måde, så alle mennesker burde erkende om ham, at han er almægtig og stor. Det, Gud har fortalt om sig selv i skabelsen, er nok til, at vi mennesker kan holdes ansvarlige, hvis vi ikke på den baggrund tilbeder og ærer Gud som den store og almægtige Gud.

Gud er god?

Men lige så afgørende er det for den kristne bekendelse at fastholde, at Gud er god. Denne sandhed om Gud løber som en rød tråd gennem hele Bibelen.³⁷

Men bekendelsen til Gud som god ligger ikke lige for. Den springer ikke udelukkende ud af vores erfaring af det skabte. Erfaringen lærer os, at det skabte både er godhed og ondskab.

³⁵ Sl 19,2-5

³⁶ Rom 1,20

³⁷ 1 Joh 1,5

Ud fra vores erfaring må vi spørge: Hvorfor er der så meget ondt og hæsligt i verden, hvis Gud er god? Modsat ville vi heller ikke være i stand til at betragte Gud som ond, for hvorfor er der så meget godt og smukt i verden, hvis Gud er ond? Og neutral er Gud da på ingen måde.

Men den kristne bekendelse fastholder, at Gud er god. På tværs af erfaringen og for enhver kristen i kamp med erfaringen.

Der findes næppe nogen bog i Bibelen, hvor menneskets kamp for at fastholde bekendelsen til Gud som god ikke eksemplificeres eller tematiseres. Men i Det gamle Testamente er det først og fremmest i Jobs Bog, slaget står om bekendelsen til Gud som god.

Jobs kamp med Gud

Jobs Bog er beretningen om en retfærdig og gudfrygtig mand, som med Guds tilladelse fratages alt: Hans ejendom bestående af »7.000 får, 3.000 kameler, 500 spand okser, 500 æselhopper og en mængde trælle«, sine syv sønner og tre døtre og sit helbred fratages Job af Satan med Guds tilladelse.

Resten af Jobs Bog er beretningen om en retfærdig og gudfrygtig mands kamp med bekendelsen til Gud som god. Hans tab, hans sorg og hans legemlige lidelser skriger til ham, at Gud er almægtig ... og ond. Den erfaringsbekendelse aflægger Jobs kone, da hun giver sin mand et råd: Indse, at Gud er ond, Job, og tag konsekvensen. »Forband Gud, og dø!« Men den gudfrygtige Job afviser hendes forslag som uforstandigt.

I sin ulykke får Job da besøg af tre venner, Elifaz, Bildad og Sofar. På forskellig vis råder de Job ud fra deres bekendelse, som

lyder: Gud er almægtig og retfærdig. Job, Gud straffer ingen uskyldig. Indrøm og bekend din synd, så vil Gud vise sig som en nådig og retfærdig Gud, tilgive dig og velsigne dig med større rigdom og afkom end det, du mistede. Gud belønner den retfærdige og angrende og straffer den uretfærdige og ubodfærdige. Job, du må have begået synd, i det mindste skjult, ubemærket synd.

Men heller ikke deres råd vil Job tage imod. Han ved, at han er uskyldig. Og Job vil ikke anerkende vennernes bekendelse som en sand bekendelse om Guds måde at handle med verdens lidelse på. Gud er retfærdig, når han skal dømme verden, ja, men om denne lidelse ved Job, at den ikke er påført ham, fordi han eller hans sønner og døtre har bedrevet noget uretfærdigt.

Men hvordan er Gud så? Svaret på det spørgsmål rummes i Jobs Bogs afsluttende kapitler, hvor Gud selv taler til Job. Guds svar til Job lyder inde fra en storm og har form af en lang række spørgsmål til Job. Gud spørger Job ud om alt det skabte og udfordrer ham: »Vil du gå i rette med mig, Job?«

Umiddelbart en mærkelig slutning. Spørgsmålet er klart: Hvorfor rammer lidelsen den uskyldige? Men hvad er svaret?

Svaret findes i Jobs svar til Gud efter hans lange tale til Job: »Jeg havde hørt rygter om dig, men nu har jeg set dig med egne øjne«. ³⁸ Guds svar til Job kom som Guds åbenbaring af sig selv. Gud åbenbarede sin almagt og sin retfærdighed for Job. Og sådan kendte Job Gud og skælvende for ham. Men i Guds tale om det skabte og

³⁸ Job 42,5

Guds omsorg for det skabte har Job genvundet sin tabte vished om, at Gud er god.

Uden denne vished om Guds godhed havde Job ikke andre muligheder end at følge sin kones råd og forbande Gud og død eller at følge vennernes råd og klistre en falsk syndsbeholdelse og ydmyghed på sit gudsforhold. Men Gud afslørede sig selv for Job som den, der er god og gav derved Job den bekendelse tilbage, som kunne give ham kraft til at leve med den uretfærdige lidelse.

En Jobskamp om Guds godhed

Gud er god. Uden den bekendelse gøres al anden erkendelse om Gud forfærdende. Gud er stor, Gud er almægtig, Gud er retfærdig, Gud er vis, Gud er trofast. Alt sammen sande udsagn om Gud, som de kristne bekendelsesskrifter bekræfter. Men nævn disse sandheder uden den grundlæggende bekendelse til Gud som god, og de vil i virkeligheden fremtvinge en rædsel i os for Gud på linje med Jobs rædsel, inden han kunne sige: »Nu har jeg set dig med egne øjne«. Job fandt fred i, at der findes en almægtig Gud, som vil mig det godt. Det kan vi også gøre.

Men hvorfor er der da så meget ondt i verden? Bibelen lader os dog ikke uden forklaring. Forklaringen i sig selv er ikke en hjælp for den, der møder ondt. Men den hjælper os et skridt i retning ad hjælpen. Det ses der nærmere på næste gang.

3. Hvad er et menneske?

3.1 I Guds billede

Hjørnesteinen i Bibelens og den klassiske kristendoms syn på mennesket er beskrivelsen af mennesket som »skabt i Guds billede«³⁹ eller skabt til at »ligne« Gud.⁴⁰ Det er i særdeleshed denne beskrivelse af mennesket, som i bibelsk sammenhæng kvalificerer mennesket til at være noget særligt. Ikke blot er mennesket »underfuldt skabt«,⁴¹ det er også »kronet med herlighed og ære« og gjort »kun lidt ringere end Gud«. ⁴² Det siger noget om forholdet mellem Gud, mennesket og alt det andet, Gud har skabt: Mennesket er sat under Gud, men over det skabte og ved siden af sit medmenneske.

Hvad betyder det da, at mennesket er skabt i Guds billede? Vi kan dele gudbilledligheden op i fire dele:

1. En lighed i væsen,
2. en lighed i opgave og udrustning,
3. vi er skabt med sprog,
4. og vi er skabt som mand og kvinde.

Når det gælder ligheden mellem Gud og menneske i væsen, er vi nødt til at skelne mellem mennesket, som det var ved skabelsen, og mennesket som det er efter syndefaldet. De første mennesker, Gud skabte,

³⁹ 1 Mos 1,26-27; 9,6

⁴⁰ 1 Mos 5,1

⁴¹ Sl 139,14

⁴² Sl 8,6

var ligesom Gud gode, retfærdige, lidenskabelige, hellige, uforgængelige og evige. Det er den første del af gudbilledligheden.

Når det gælder ligheden i opgave og udrustning ligner vi mennesker Gud på flere punkter. De syv skabelsesdage viser os den skabende og kreative Gud, som giver form til den himmel og jord, han skabte i begyndelsen.⁴³ Gud er kunstneren og håndværkeren. På samme måde har Gud skabt mennesket som et skabende og kreativt væsen. Den udrustning har vi mennesker bevaret, og den udfolder vi i håndværk, arkitektur, billedkunst, musik, litteratur og meget mere. Den 6. skabelsesdag viser den kultiverende Gud, som anlægger Edens Have og søger for, at den bliver vandet.⁴⁴ Gud er landmanden og gartneren. På samme måde har han givet mennesket den opgave at herske over jorden og underlægge sig den.⁴⁵ Den opgave er stadig menneskets i ansvar over for Gud, og vi udfylder den, når landmanden og gartneren dyrker jorden, når vi bygger byer og anlægger veje, når vi opstiller vindmøller og opfinder Internettet. Det er den anden del af gudbilledligheden.

Det tredje, der kendetegner mennesket frem for alle Guds øvrige skabninger, er sproget. Gud er kendetegnet ved med sine ord at kunne befale over alt det skabte, og det skabte er bestemt til at adlyde Gud. Men os mennesker gav Gud et sprog, så han ikke blot kunne tale til og befale over os, men føre samtale med os. Sådan ser vi, at Gud gør

⁴³ 1 Mos 1,1-2,4

⁴⁴ 1 Mos 2,4-14

⁴⁵ 1 Mos 1,28

det med de første mennesker, Adam og Eva,⁴⁶ og med deres søn, Kain.⁴⁷

Det fjerde, der følger af, at vi mennesker er skabt i Guds billede, er, at vi er skabt som mand og kvinde.⁴⁸ Når en mand og en kvinde forenes åndeligt, sjæleligt og seksuelt, har deres kærlighed en lighed med den kærlighed, som bor i Gud, for deres kærlighed til hinanden er en afglans af Guds kærlighed.

Frugten af, at mennesket er skabt i Guds billede, var, at der var et nært og intimt fællesskab mellem Gud og mennesker. Sådan var det oprindelige forholdet mellem Gud og menneske præget af harmoni. Guds hengivne kærlighed blev gengældt af menneskets taknemmelige kærlighed. Gud betroede mennesket opgaven at herske over jorden og underlægge sig den, og mennesket løste opgaven ansvarligt og med ærefrygt. Og alt dette gjorde mennesket af fri vilje og lyst. Gud talte med mennesket som ven taler med ven. Mand og kvinde levede sammen i fuldkommen kærlighed. Det var gudbilledlighedens frugt.

3.2 Det tabte billede

Bibelens beskrivelse af mennesket, som det var ved skabelsen, passer ikke på mennesket som det er i dag. Man behøver ikke se sig meget omkring for at få bekræftet, at det forholder sig sådan. Brorson be-

⁴⁶ 1 Mos 3,9-13

⁴⁷ 1 Mos 4,9-15

⁴⁸ 1 Mos 1,27

skriver det på følgende måde i salmen »Den yndigste rose en funden«:

Alt siden vi tabte den ære

Guds billedes frugter at bære.

(Den Danske Salmebog nr. 122, v. 2)

Syndefaldet

Frugten af gudbilledligheden gik tabt. Det skete som en konkret begivenhed i tid og rum. Begivenheden og dens følger er beskrevet i 1. Mosebog kapitel 3 og kaldes »syndefaldet«.

Adam og hans kvinde – som Adam senere kalder Eva⁴⁹ – passerer en dag forbi et træ, træet til kundskab om godt og ondt. Herren havde udtrykkeligt indprentet Adam, at han ikke måtte spise af netop det træ. Gjorde han det alligevel ville straffen være døden.⁵⁰ Ved træet bliver Adam og Eva standset af den snedige slange. Det siges ikke direkte, at slangen er Guds modstander, Satan, men sådan tolkes det i bl.a. Johannes' Åbenbaring kapitel 12, v. 9.

At slangen er snedig viser samtalen med Eva tydeligt. Tilsyneladende uskyldigt spørger slangen: »Har Gud virkelig sagt, at I ikke må spise af træerne i haven?« Gud havde tværtimod sagt til Adam, at han måtte spise af alle træerne i haven. Kun dette ene træ måtte de ikke spise af.

Eva ved godt, hvad Gud har sagt, men slangens påstand får hende til at forvrænge Guds befaling, så budet kommer til at virke urime-

⁴⁹ 1 Mos 3,20

⁵⁰ 1 Mos 2,17

ligt og snerpet: »Frugten på det træ, der står midt i haven, har Gud sagt, at vi ikke må spise af og ikke røre ved, for ellers skal vi dø.« Slangens næste replik er også en halv løgn: »Vist skal I ikke dø!« Fortsættelsen viser, at Adam og Eva ikke falder døde om, da de spiser af frugten. Men død er i bibelsk sammenhæng det samme som adskillelse. Og ganske vist skilles Adam og Eva ikke umiddelbart fra livet, men de skilles følelsesmæssigt fra hinanden, og de skilles fysisk og åndeligt fra Gud. Ud over at fortælle en halv løgn om konsekvenserne frister slangen også med, at Adam og Eva vil blive som Gud, hvis de spiser af træet. Også dette er en halv sandhed. De vandt ganske vist en kundskab ved at spise af træet. Men slangen glemte at fortælle dem, at prisen er tabet af uskylden og fællesskabet med Gud.

Slangen har ikke direkte opfordret Adam og Eva til at spise af træet. Men med sine halve sandheder har han vakt Evas interesse og fået hende til at se stort på Guds befaling. Dernæst går det stærkt. På hebraisk er 1. Mosebog kap. 3, v. 6-7 elleve følgesætninger, som alle begynder med »og«. Det er en måde at skrive på, som viser, at hændelserne finder sted umiddelbart efter hinanden. Pludselig står Adam og Eva med figenblade nødtørftigt syet sammen og kigger fremmedgjorte på hinanden.

Det er ikke alle konsekvenserne af syndefaldet, som afsløres i syndefaldsberetningen. De afsløres gennem Bibelens fremadskridende åbenbaring. Men nogle få ting antyder, at der er sket en forandring med de første mennesker. Først opdager de, at de er nøgne. Deres nyvundne kundskab fylder dem ikke med glæde, men med skyld og skam, og de syr figenblade sammen som en yderst nødtørftig beklædning – de er fremmede for hinanden. Dernæst skjuler de sig,

fordi de frygter for at møde Gud Herren. Ikke blot deres forhold til hinanden, men også til deres skaber og far har de sat over styr – de er fremmede over for Gud.

Disse to mennesker, som var et billede af Guds væsen, og som levede i harmoni med hinanden og Gud, tabte frugten af gudbilledligheden på gulvet. De drømte om at blive som Gud. De ville ikke nøjes med at kende det gode, de ville også kende det onde. Og det kom de til. Det onde blev en del af dem selv, og dermed blev de netop ikke som Gud, men mistede deres lighed med Guds væsen og deres harmoniske fællesskab med Gud og hinanden.

Alle de fire dele af gudbilledligheden, som jeg nævnte tidligere i kapitlet, blev ramt af syndefaldet: Ligheden med Guds væsen blev ruineret. Opgaven og udrustningen bevarede vi, men vores arbejde og kunstneriske udfoldelser får ikke samme entydige bedømmelse som Guds skaberværk: »Gud så, at det var godt«. Vi er stadig i stand til at være kreative og skabende, men efter syndefaldet er vi blevet i stand til at misbruge vores kreative og skabende evner. Sproget har vi bevaret, men vi kan ikke længere tale umiddelbart med Gud. Vi er stadig skabt som mand og kvinde, men kærlighedens forening kræver, at vi overvinder fremmedgørelsen. Og uanset hvor meget vi kæmper, vil kærligheden mellem mand og kvinde aldrig blive fuldkommen.

Hvor stor forandring de første menneskers ulydighed mod Gud førte med sig, afsløres som sagt i Bibelens fortsatte åbenbaring. Først er det broderfejden mellem Adam og Evas sønner, som resulterer i det første menneskedrab.⁵¹ Så er det den eskalerende ondskab, som

⁵¹ 1 Mos 4,3-16

resulterer i Guds udslættelse af stort set hele menneskeheden i syndfloden,⁵² og dernæst er det menneskenes hovmodige gentagelse af Adam og Evas stræben efter at blive som Gud, da de i Sinear-dalen påbegynder byggeriet af Babelstårnet, men spredes af Gud gennem den babyloniske sprogforvirring.⁵³

Hvor dybt rodfæstet synden er i alle efterkommere af Adam og Eva, afslører Gud for fuld udblæsning gennem sit udvalgte folk, Israel. Gud udvalgte sit folk, befriede dem fra undertrykkere og fjender med mægtige undere, gav dem de ti bud og en mængde løfter og tog bolig midt iblandt dem i deres helligdom. Alligevel demonstrerer Guds folk på den mest afskyelige måde, hvordan synden fra Adam og Eva har bredt sig til alle mennesker. Ud af fremmedgørelse, angst og skam er vokset en egoisme og ondskab, som får David til at skrive i én af sine salmer: »Herren ser fra himlen ned over menneskene for at se, om der er en forstandig, én der søger Gud. De er alle kommet på afvej, alle er fordærvede; ingen gør godt, ikke en eneste.«⁵⁴ Og Paulus siger om følgerne af Adams ulydighed: »Synden kom ind i verden ved ét menneske, og ved synden døden, og sådan kom døden til alle mennesker, fordi alle syndede.«⁵⁵

Guds reaktion

⁵² 1 Mos 6,5-7

⁵³ 1 Mos 11,1-9

⁵⁴ Sl 14,2-3

⁵⁵ Rom 5,12

Gud reagerer på syndefaldet ved at forbande slangen, kvinden og manden. Men Gud lader ikke sine mennesker gå håbløse i seng. Gennem forbandelserne fornemmes Guds trofaste kærlighed til de mennesker, han har skabt. I forbandelsen af slangen taler Gud om én blandt kvindens afkom, som skal knuse slangens hoved. Et ord, kristne har tolket om Jesus, som til slut vil gøre det endeligt af med Satan, Guds modstander.⁵⁶ Dernæst forstærker Gud det underordningsforhold, som allerede i skabelsen var lagt ind i forholdet mellem mand og kvinde. Nu er kvinden ikke kun en hjælper, der svarer til manden,⁵⁷ nu skal manden også herske over hende.⁵⁸ Og endelig forbandes agerjorden for mandens skyld. Det er slut med Edens Have, hvor Adam kunne høste uden at så og plukke frugt uden at plante træer. Adam skulle arbejde i Eden, men nu skal han knokle. For en synder kan finde på de underligste og mest afskyelige ting. Men fysisk arbejde sætter en grænse for ondskabens eskalering.

Endelig jager Gud Adam og Eva ud af Eden. Hvorfor? Der ligger to ting i denne bortsendelse. For det første er det en konsekvens af, at mennesket ikke længere tåler at være i Guds nærhed. Det siges af og til, at den hellige Gud ikke tåler synd. Men det er noget sludder. Gud er ikke en snerpet tante, som får trækninger ved mundvigene, når han hører et bandeord. Han går ikke i stykker, fordi han kommer i nærheden af en synder.⁵⁹ Men synderen tåler ikke at være i nærheden

⁵⁶ Rom 16,20

⁵⁷ 1 Mos 2,18

⁵⁸ 1 Mos 3,16

⁵⁹ Job 35,6-8

af den hellige Gud. Derfor bliver menneskene jaget bort fra Gud. Gud sender dem bort, for at de ikke skal gå til i den Helliges nærvær.

For det andet ønsker Gud ikke, at de skal spise af livets træ og leve evigt.⁶⁰ Ikke fordi Gud ikke under os mennesker at leve evigt. Det er faktisk det, hele hans plan går ud på. Men Gud vil ikke tillade, at Adam og Eva og vi, der kom efter, skal leve evigt adskilt fra ham med syndens fremmedgørelse, ondskab og angst.

3.3 Et kristent menneskesyn

Ganske kort vil jeg opridse, hvilket menneskesyn, der følger af skabelses- og syndefaldsberetningerne.

Det bibelske menneskesyn er præget af, hvad jeg vil kalde en realisme. Mennesket er ikke af natur en helgen. Det bærer følgerne af syndefaldet i sig. Det betyder i forhold til Gud, at mennesket ikke står i det tillidsfulde, harmoniske forhold til Gud, som det var skabt til. Og det betyder i forhold til andre mennesker, at relationen ikke kun er kærlighed, men også had, ikke kun opofrelse, men også egoisme. Modsat er mennesket heller ikke en djævel. Syndefaldet har ikke formået totalt at udviske menneskets guddommelige oprindelse. Og Bibelen taler også om mennesker født efter syndefaldet som skabt i Guds billede.⁶¹

Denne realisme står i modsætning til det grundlæggende positive menneskesyn i humanismen. Pædagogen Jesper Juul er et eksempel på et sådant grundlæggende positivt menneskesyn. Det kommer bl.a.

⁶⁰ 1 Mos 3,22

⁶¹ Jak 3,9

til udtryk i bogen »Dit kompetente barn«. Jesper Juul siger bl.a., at vi alle er »kommet uskyldigt til vores destruktive/selvdestruktive adfærd«. Og det er en tese for ham, at børn altid vil samarbejde. Når vi alligevel oplever, at børn bliver destruktive/selvdestruktive eller usamarbejdsvillige, skyldes det ifølge Jesper Juul altid et opvækstmiljø, som ikke har formået at fremme det positive i barnet. Det er måske behageligt at kunne skyde skylden for sin selvdestruktive adfærd på dem, der har haft ansvaret for ens opvækst, men knap så behageligt at skulle bære hele skylden for, at ens barn har fået en destruktiv adfærd.

Bibelens menneskesyn kommer efter min opfattelse både sandheden og virkeligheden nærmere. Uanset opvækstvilkår vil ethvert menneske ifølge Bibelen udvikle negative ting, fordi det onde *også* kommer indefra.⁶² At man som voksen har ansvar for at fremelske det gode i et barn er ganske rigtigt. Men med det ensidigt positive syn på barnet/mennesket giver man forældre skylden også for den del af det negative, som stammer fra barnet selv.

Den bibelske realisme står også i modsætning til det ensidigt negative menneskesyn, som desværre har præget dele af den kristne tradition helt frem til i dag. Hvor det humanistiske menneskesyn lader relationen til Gud ude af betragtning og kun taler om mellem-menneskelige forhold, gør det ensidigt negative menneskesyn sig skyld i ikke klart at skelne mellem relationen til Gud og relationen til medmennesket. Martin Luther kan f.eks. sammenligne mennesket med »et vildt, vredt dyr«, der må lægges i »kæder og reb«. Og Indre

⁶² Matt 15,19

Missions leder gennem 40 år, Vilhelm Beck, må i sin selvbiografi »Erindringer fra mit liv« forsvare sig over for den indvending, at Indre Mission ikke anså mennesket for at være skabt i Guds billede. Nu gælder det både for Martin Luther og Vilhelm Beck, at de også taler om mennesket som skabt i Guds billede. Det bibelske vidnesbyrd om den sag er for stærkt til, at folk med et bibelsk udgangspunkt kan ignorere det. Men kritikken mod et for negativt menneskesyn kommer ikke ud af den blå luft. Der har ikke været skelnet klart nok mellem forholdet til Gud og forholdet til medmennesket, og det har ført til den misforståelse, at mennesket skulle anses for at være noget nær djævelsk.

Men dette menneskesyn er for negativt målt på Bibelen. Bibelen skelner mellem forholdet til Gud og forholdet til næsten. Og Bibelen siger klart, at menneskets relation til Gud blev brudt ved syndefaldet. Og dette brud har bragt mennesket i en position, hvor det ikke kan gøre noget, som Gud kan regne for godt. For mennesket har svigtet og forladt Gud til fordel for en anden »gud«. Mennesket er i samme position som en kvinde, der har været sin mand utro og har forladt sin mand til fordel for sin nye elsker. Selv om hun laver en god middag til sin nye elsker eller stryger hans skjorte, kan hendes ægtemand ikke regne det for gode handlinger, for hun har grundlæggende svigtet og brudt med ham. Bibelen bruger faktisk dette billede om Guds folks relation til Gud.⁶³ Det er i dette lys, vi skal forstå salmistens ord: »Herren ser fra himlen ned over menneskene for at se, om der er en forstandig, én der søger Gud. De er alle kommet på afveje, alle er

⁶³ Hos 1,2

fordærvede; ingen gør godt, ikke en eneste«. ⁶⁴ Det gælder i forholdet til Gud.

I forholdet til medmennesket ser det lidt anderledes ud. Ganske vist sammentænker Bibelen oftest forholdet til Gud og medmennesket, og derfor tales der oftest om at handle godt i sammenhæng med, at relationen til Gud er i orden. Men Bibelen kender også til gode gerninger uafhængigt af en genetableret relation til Gud. Ordsprogenes Bog nævner f.eks. den dygtige kvinde, som altid handler godt imod sin mand. ⁶⁵ Og Jesus taler om – i forbindelse med at en kvinde gør godt imod ham ved at salve ham med en meget kostbar olie – at der altid kan gøres godt imod de fattige. ⁶⁶

Bibelens syn på mennesket i forhold til sit medmenneske er altså realistisk, det giver plads til, at mennesket rummer både negative og positive sider i kraft af sit væsen. Positive sider, fordi det er skabt i Guds billede. Negative sider, fordi det er præget af de første menneskers oprør mod Gud. Men der er ingen tvivl om, at for Bibelen er det relationen til Gud, som er i fokus. Det er den, der har Bibelens udelte opmærksomhed. Selvfølgelig. For Bibelen er Guds tanker om mennesket. Her kan vi læse om, hvordan Gud tager initiativ til at genoprette forholdet til sit tabte menneske.

⁶⁴ Sl 14,2-3; Sl 53,3-4; Rom 3,10-12

⁶⁵ Ordsp 31,12

⁶⁶ Mark 14,7

4. Jesus – menneske med mission

4.1 Jesus – Guds billede

Det skabte åbenbarer i brudstykker for os, hvem Gud er, men det er en ufuldkommen og til tider modsætningsfyldt åbenbaring, som ikke giver os et klart billede af Gud. Skriften fortæller os, hvordan Gud åbenbarer sig i den måde, han handler med sit folk. Men stadig er der noget modsætningsfyldt over Guds åbenbaring gennem Israels historie. Først da Gud lader sig føde som mennesket Jesus Kristus får verden den fuldkomne åbenbaring af Gud. Han er Gud selv og tolker derfor for os, hvem Gud er. ⁶⁷ Han er den usynlige Guds billede. ⁶⁸

Gud, der blev menneske

Mennesket kunne umuligt komme til Gud efter syndefaldet. At møde den hellige Gud uden hans væsen præget i sig, er den visse død. I stedet valgte Gud at komme til os mennesker. Ikke i sin almagt og herlighed, men i afmagt og ringhed som et menneske, underlig klædt i kød og blod.

Denne begivenhed kaldes »inkarnationen«. Det er latin og betyder »i kødet«. Inkarnationen rummer for logikken (mindst) to paradokser. For det første skærper den det paradoksale i treenighedslæren. Ikke nok med, at Gud beskrives som treenig, Gud er Faderen, Sønnen og Ånden og dog én. Men én af disse treenige personer kan også lade sig inkarnere og føde som et menneske. For det andet for-

⁶⁷ Joh 1,18

⁶⁸ Kol 1,15

tæller inkarnationen, at mennesket Jesus af Nazaret på én gang er Gud og menneske.

Det er en del af den kristne tro, at Jesus er »født af Jomfru Maria«. ⁶⁹ Pointen er også, men ikke først og fremmest at fremhæve Marias seksuelle uberørthed. »Jomfru Maria« er simpelthen brugt som navnet på denne unge pige, der blev Jesu mor. Jesus havde et menneske som mor, en ægte kvinde af kød og blod, og af den grund var (og er) han et ægte menneske. ⁷⁰ Eller som Bibelen siger det: Jesus var mennesker lig. ⁷¹

Mennesket, der er Gud

Det, der overraskede, forargede, betog og ophidsede Jesu samtidige og delte folkets meninger om ham i to, var, at Jesus påstod at være Guds søn, ja, Gud lig. ⁷² Men det er sådan Det nye Testamente direkte, men mest indirekte taler om Jesus. Fem pinde til den påstand

1. Bibelen fortæller, at Jesus har Gud til far. Det var ikke en mand, der gjorde Maria gravid, hun blev gravid »ved Helligånden«. ⁷³ Når Gud valgte en seksuelt uberørt kvinde som mor til sin søn, understregede han dermed, at Jesus var undfanget ved Helligånden

⁶⁹ Matt 1,18-23

⁷⁰ Gal 4,4

⁷¹ Fil 2,7; Rom 8,3

⁷² Joh 5,17-18; 10,33; Fil 2,6

⁷³ Matt 1,18; Luk 1,30-35; Joh 1,1.14

den og ikke på vanlig vis. Denne overnaturlige fødsel af en jomfru var forudsagt i Esajas' Bog. ⁷⁴

2. Jesus gør det, kun Gud kan. Han tilsiger syndernes forladelse, ⁷⁵ helbreder uhelbredeligt syge, uddriver dæmoner, behersker elementerne, vækker døde til live. Og han siger til jødernes ledere om sine gerninger: »De gerninger, jeg gør i min faders navn, de vidner om mig.« ⁷⁶ Og til disciplene, som end ikke den sidste aften inden Jesu død havde forstået, at han var Gud, siger han: »Tro mig, at jeg er i Faderen, og Faderen er i mig; hvis ikke, så tro på grund af selve gerningerne.« ⁷⁷
3. Jesus siger om sig selv, at han er Gud lig. Særligt har vi disse udsagn fra evangelisten Johannes. Jøderne udtalte almindeligvis ikke det navn, som Gud åbenbarede sig under for Moses. I stedet sagde de med ærefrygt »Herren« eller »Navnet«. Men Johannes fortæller, at Jesus flere gange kaldte sig selv med Guds navn »Jeg Er«. Det gør han bl.a. i en ophedet samtale med jødiske ledere på tempelpladsen, ⁷⁸ hvor jøderne reagerer ved at ville stene ham til døde. Han bruger igen Navnet om sig selv ved sin tilfangetagelse. ⁷⁹ Da de medbragte soldater hører ham udtale Navnet, viger de tilbage og falder om på jorden.

⁷⁴ Es 7,14

⁷⁵ Mark 2,1-12

⁷⁶ Joh 10,25

⁷⁷ Joh 14,11

⁷⁸ Joh 8,58

⁷⁹ Joh 18,4-8

Jesus underviser også sine disciple om forholdet mellem sig selv og Faderen. Ikke mindst aftenen inden sin død.⁸⁰ Det begynder med, at Jesus siger: »Kender I mig, vil I også kende min fader. Og fra nu af kender I ham og har set ham.« Det udløser en replik fra disciplen Filip, som han nok har bidt sig selv i tungen over mange gange siden: »Herre, vis os Faderen, og det er nok for os.« Jesus svarer: »Så lang tid har jeg været hos jer, og du kender mig ikke, Filip?« Og Jesus fortsætter: »Den, der har set mig, har set *Faderen*; hvordan kan du så sige: Vis os Faderen?« Se på mig, Filip. Mig, som sidder lige over for dig, så har du set Faderen. Det, Jesus forsøgte at lære Filip denne aften, lærte disciplen Thomas ti dage senere, da han mødte den Opstandne Jesus og så hans mærker efter korsfæstelsen. Da udbrød Thomas: »Min Herre og min Gud!«⁸¹

4. Jesus kaldte sig selv Kristus (det er det græske ord for det hebraiske »Messias«), Guds lovede frelser. Han afslører det for en samaritansk kvinde⁸² og for en flok kritiske jøder.⁸³ Han bekræfter Peters bekendelse til sig som Kristus,⁸⁴ og han bekræfter det, da ypperstepræsten spørger ham, om han er Kristus.⁸⁵ Hvordan bekræfter det, at Jesus er Gud? Det gør det på den måde, at de

⁸⁰ Joh 14,1-14

⁸¹ Joh 20,28

⁸² Joh 4,25-26

⁸³ Joh 10,24-25

⁸⁴ Matt 16,16-20

⁸⁵ Matt 26,63-64

jødiske helligskrifter (Det gamle Testamente) profeterer om en frelser, som Gud vil sende til sit folk. Denne frelser kaldte jøderne Messias, Kristus. Ved at kalde sig selv Kristus, siger Jesus, at han er den, som alle disse profetier taler om. Og disse profetier taler om én, som er herre over kong David,⁸⁶ som kaldes »Vældig Gud« og »Evheds Fader«,⁸⁷ som har sit udspring i fortiden,⁸⁸ og som Gud, der banes vej for.⁸⁹ Der kan læses meget mere om Kristus i Det gamle Testamente. Og ikke mindst i lyset af Det nye Testamente bliver det tydeligt, at Kristus er Gud selv, som kommer til sit folk.

5. For det femte bygger udsagnet »Jesus er Gud« på det, de første kristne bekendte om Jesus. Ligesom jøderne kaldte Gud »Adonaj« (hebraisk for »Herren«), sådan lyder den enkle bekendelse til Jesus: »Jesus er Herre!«⁹⁰ De fastholdt naturligvis også Peters bekendelse til Jesus som Kristus.⁹¹ Og så skrev de salmer. I én salme sang de om Jesus som »den usynlige Guds billede«, som skabens formidler, som den, der er »forud for alt« og ved hvem »alt består«. ⁹² I en anden sang de om Jesus, som »havde

⁸⁶ Sl 110,1; Matt 22,41-46

⁸⁷ Es 9,5

⁸⁸ Mika 5,1

⁸⁹ Es 40,3

⁹⁰ 1 Kor 12,3; Fil 2,11

⁹¹ 1 Joh 4,2; 5,1

⁹² Kol 1,15-17

Guds skikkelse«, som var »lige med Gud« og som er Herre.⁹³
Paulus kaldte Jesus for »Gud« og »vor store Gud og frelser«. ⁹⁴
Og Hebræerbrevets forfatter henviser til flere gammeltestament-
lige salmer, der – brugt om Jesus – bekræfter, at han er Gud.⁹⁵

Hele denne gennemgribende virkelighed i Bibelen sammenfatter
trobekendelsen i: »Vi tror på Jesus Kristus, Guds enbårne søn, vor
Herre, som er undfanget ved Helligånden«.

Gud og menneske

At Jesus er Gud og menneske på én gang, har stor betydning for os
mennesker. For det første bekræfter inkarnationen vores værd som
mennesker. Hvis vi – efter at Gud har talt til os om, at vi er gjort kun
lidt ringere end ham – stadig ikke forstår, at mennesket er værdifuldt
for ham, så fortæller han os det helt umisforståeligt ved selv at blive
et menneske. Da mennesket forsøgte at blive som Gud, resulterede
det i skam og gudsfjendskab og egoisme. Men da Gud blev et menne-
ske, gjorde han det igen til noget ærefuldt og helligt at være menne-
ske.

For det andet viser inkarnationen os, at Gud mener det alvorligt,
når han siger, at han elsker os. Mange af os fædre må melde pas stil-
let over for den måde, Gud handler på i forhold til sine børn. Gud
nøjes ikke med at sidde i sofaen og lytte med et halvt øre til sit barns

⁹³ Fil 2,6-11

⁹⁴ Rom 9,5; Tit 2,13

⁹⁵ Hebr 1,5-13

oplevelser i børnehave eller skole, mens tv-avisen kører i baggrun-
den. Han nøjes ikke med at komme med trøstende og opmuntrende
ord. Han nøjes ikke med at sende det af sted næste morgen med et:
»Du skal se, det går nok.« Gud ulejlige sig selv derhen, hvor barnet
gjorde sine erfaringer. Og Gud erfarede selv, hvad det vil sige at være
barn, ung og voksen, veludhvilet, træt og syg, glad, vred og ked af
det. Han ved, hvad vi taler om, når vi deler erfaringer med ham fra
menneskelivet, for han har været der selv.

Ud over, at det altså har stor betydning, at Jesus er sand Gud og
sandt menneske på én gang, så er det også det afgørende kendetegn
på, om der er tale om sand kristendom. Apostlen Johannes skriver det
på denne måde: »Derpå kan I kende Guds ånd: enhver ånd, som be-
kender, at Jesus er Kristus, kommet i kød, er af Gud«. ⁹⁶

Når de to udsagn »Jesus er Gud« og »Jesus er menneske« er det
afgørende kendetegn på sand kristendom, er det fordi den mission,
Jesus kom for at fuldføre, står og falder med, at han er sand Gud og
sandt menneske på én gang. Kun som menneske kunne Jesus blive
solidarisk med og stedfortræder for mennesker.⁹⁷ Og kun som Gud
kunne Jesus give mennesker gudbilledligheden tilbage.⁹⁸ Men dette
bliver mere klart, når vi vender os til Jesu mission.

⁹⁶ 1 Joh 4,2

⁹⁷ Hebr 2,17-18

⁹⁸ Ef 4,20-24; Kol 3,1-10

4.2 Jesu mission

Mennesket er i en fortvivlet situation. Syndefaldet har omdannet verden til et Titanic med kurs mod forlis og undergang i syndens og dødens kolde, bundløse vand. Blot med den forskel, at vores Titanic sejler helt uden redningsbåde. Men nu er Gud selv kommet til verden i skikkelse af sin søn, for at iværksætte den redningsaktion, der skal frelse menneskeheden fra undergang og fortabelse. Den plan, Gud har lagt, er imidlertid så bagvendt og »forkert«, at hverken Jesu modstandere eller tilhængere begriber den, før de står foran verdens mest modvillige gravsten. Jesu mission – formålet med hele hans liv – var at dø i stedet for alle mennesker. Og efter sin død ville han da – om missionen lykkedes – stå op fra de døde.

Jesu bliver kaldet

Jesu åbenbaring af Gud begynder, da Faderen kalder Sønnen til at gå ind i sin gerning. Og derfor begynder evangeliet dér, for dér begynder Faderens gerning gennem Sønnen.⁹⁹ Jesu kaldelse fandt sted ved Johannes Døber. Det var ikke en traditionel kaldelse, for Jesus var mere bevidst om, at Faderen ville kalde ham til missionen, end Johannes var.¹⁰⁰ Måske kunne man kalde det en indvielse.

Johannes var den udsending fra Gud, som skulle bane »Herrens vej«. Eller som der også står i det gammeltestamentlige profetord: »Jævn en vej for vor Gud«.¹⁰¹ Johannes ledede en mægtig bods og

⁹⁹ Mark 1,1

¹⁰⁰ Matt 3,13-15

¹⁰¹ Mark 1,2-3; Es 40,3

omvendelsesbevægelse ved Jordanfloden, hvor han døbte mennesker, som bekendte deres synder og lovede bod og bedring.

En dag kommer Jesus til Johannes og bliver døbt af ham. Her afslører Gud for Jesus og verden, at han er Sønnen, som har Guds velbehag.¹⁰² Og herfra begynder Jesus at gøre de gerninger, som Gud vil have gjort.

Jesu afslører sin mission

De tre første evangelier vidner samstemmende om, at Jesus ved i hvert fald tre lejligheder afslørede sin mission for disciplene. Ved Cæsarea Filippi, hvor Peter bekender Jesus som Kristus, forudsiger Jesus første gang sin lidelse, død og opstandelse i klar tekst for disciplene. Den eneste reaktion, der berettes om fra disciplenes side, er, at Peter irettesætter Jesus, og Jesus afviser irettesættelsen og siger, at Peters ord er Satans fristelse til at fravige missionen.¹⁰³

Seks dage senere er Jesus sammen med tre af disciplene på et højt bjerg.¹⁰⁴ Her forvandles Jesus for øjnene af dem, og to profeter fra Det gamle Testamente, Moses og Elias, kommer til syne og taler med Jesus om hans lidelse og død.¹⁰⁵ Denne oplevelse har uden tvivl lukket munden på selv den slagfærdige Peter. For da Jesus nogen tid senere, mens de er på rejse igennem Galilæa, for anden gang fortæller

¹⁰² Mark 1,9-11

¹⁰³ Mark 8,31-33

¹⁰⁴ Mark 9,1-8

¹⁰⁵ Luk 9,31

disciplene, at han skal lide, dø og opstå, tør disciplene ikke spørge ham, selv om de ikke forstår det, han siger.¹⁰⁶

Da Jesus for tredje gang fortæller disciplene om sin mission, forstår de stadig ingenting.¹⁰⁷ Men nu forfatter de, hvor det bærer hen med Jesus. Og de er rystende angste.¹⁰⁸

Jesus fortalte også folkeskarerne en lignelse om sin mission. Det er hans kendte lignelse om den barmhjertige samaritaner.¹⁰⁹ Men Jesu mission er så godt skjult i lignelsen, at mange end ikke i dag har fået øje på, at Jesus taler om sig selv og om sin mission.

Gennem lignelsen siger Jesus indirekte om sig selv, at han er som den samaritaner, der var foragtet og udstødt, men som kom forbi og tog sig af ham, der var i nød. Hans mission er at opsøge og frelse det fortabte.¹¹⁰ Og hans mission er at bringe os mennesker, som synden har efterladt liggende halvdøde borte fra Gud, tilbage til vores far og ved sin død betale hele den gæld, som vi har pådraget os gennem vores synder.¹¹¹

Missionen fuldføres

Jesu død og opstandelse er klimaks i de fire evangelier. Jesu virken den sidste uge inden hans død, kan følges fra dag til dag, og når det

¹⁰⁶ Mark 9,30-32

¹⁰⁷ Luk 18,34

¹⁰⁸ Mark 10,32-34; Joh 11,16

¹⁰⁹ Luk 10,25-37

¹¹⁰ Luk 19,10

¹¹¹ Kol 2,13-14

gælder torsdag og fredag nærmest fra time til time. På den måde samler evangelierne vores opmærksomhed om Jesu lidelse, død og opstandelse som evangeliernes højdepunkt. Disse historiske begivenheder er kernen i det kristne evangelium.

Efter at Jesus og hans disciple torsdag aften har holdt påskemåltid sammen, gennemgår Jesus en angstfyldt bønsekamp i Getsemane Have. Da Jesus rejser sig fra bønnen, mødes han af en blandet skare bestående af nogle fra Det jødiske Råds politistyrke, nogle af jødernes tempelvagter, Jesu discipel Judas, som udpeger Jesus, og nogle ypperstepræstelige udsendinge. De tager Jesus med sig, mens disciplene flygter til alle sider.

Først forhøres Jesus af Annas, som er svigerfar til den fungerende ypperstepræst. Han udspørger Jesus og sender ham videre til den fungerende ypperstepræst, Kajfas, som i mellemtiden har samlet det jødiske råd. Tidligt om morgenen træffer Rådet officielt beslutning om at dømme Jesus til døden. Men da jøderne ikke har autoritet til at dømme nogen til døden, tager de ham med til den romerske statholder, Pontius Pilatus.

Pilatus forhører Jesus og skønner, at han er uskyldig. På forskellig vis forsøger Pilatus at undgå at træffe afgørelse i sagen. Endelig lader han Jesus piske og fremstille som en narkonge, med soldaterkappe og tornekroner. En mængde jøderne begynder at råbe: »Korsfæst ham, korsfæst ham!« Da vasker Pilatus sine hænder og fralægger sig medansvar for Jesu uretmæssige henrettelse. Han sætter sig på dommersædet og tillader, at de tager Jesus med til korsfæstelse. Det er nu midt på formiddagen.

Soldaterne lader Jesus slæbe korsets tværbjælke ud til henrettelsespladsen, Golgata. Her sømmes Jesu håndled og hæle fast til et kors, som det var skik ved henrettelse af ikke-romerske borgere. Sammen med Jesus korsfæstes to andre mænd, om hvem det siges, at de var røvere. Over Jesu kors lod Pilatus anklagen mod Jesus skrive: »Jesus fra Nazaret, jødernes konge.«

Mens Jesus hang på korset, formørkes solen fra middag til ud på eftermiddagen. Dernæst går Jesu døds kamp ind i den sidste fase. Nogle af Jesu sidste ord er overleveret, bl.a.: »Min Gud! Min Gud! hvorfor har du forladt mig?« Det næstsidste udsagn af Jesu mund udtrykker, at hans mission er afsluttet: »Det er fuldbragt!« Jesu sidste ord: »Fader, i dine hænder betror jeg min ånd«, beskrives i nogle af evangelierne blot som et højt skrig. Et skrig. Ikke af smerte, men som et sejrsskrig. Og af egen vilje og magt går han gennem dødens porte, mens hovedet falder, og han dør.

Jesu død er ifølge evangelierne sammenfaldende med en række overnaturlige begivenheder: Et forhæng i jødernes tempel flænges oppefra og ned, et jordskælv åbner flere af de grave, som var hugget ind i klipperne omkring Jerusalem og nogle af de døde bliver vakt til live.

Det er nu aften. Jesu lig skal begraves inden sabbatten, som begynder ved solnedgang. En mand ved navn Josef fra Arimatæa påtager sig opgaven. Han vikler efter jødisk skik liget ind i et lagen og gravsætter Jesus i en hule hugget ud i klippen sammen med godt 30 kg. salveblanding bestående af myrra og aloe.

Sådan fuldførte Jesus i første omgang sin mission. Ved første øjekast ligner det en succes efter devisen: Operationen lykkedes, men

patienten døde. Det vil sige: Indtil vi får lukket op for Bibelens tyding af korset og Jesu død.

5. Jesu død og opstandelse

5.1 Korsets kraft

Fire ord kan bruges til at sammenfatte Det nye Testaments tydning af Jesu død:

- Offer
- Løskøbelse
- Sejr
- Forligelse (eller forsoning)

Offer

Den jødiske offerinstitution går ifølge Det gamle Testamente tilbage til Moses' tid. Det var Gud, som gennem Moses gav israelitterne befaling om, hvad og hvordan der skulle ofres. Kristne ser disse ofre som en forberedelse til og et forbillede på Jesu død.

Der kan nævnes nogle tankegange, som ligger bag ofrene:

1. Livet er i blodet,¹¹² og som skaberen forbeholder Gud sig selv retten til alt levende.
2. Ethvert menneske skylder Gud sit blod (eller liv). Livet har ethvert menneske fået som gave af Gud, men som følge af de første menneskers oprør mod Gud, kræver Gud livet tilbage.¹¹³
3. Blod (eller liv) kan udgydes stedfortrædende. Et menneske kan udgyde sit blod for et andet menneske. Et dyrs blod kan sågar udgydes i stedet for et menneskes blod.

¹¹² 3 Mos 17,11.14; 5 Mos 12,23

¹¹³ 1 Mos 2,17; Rom 6,23

Offertanken er ikke logisk overbevisende, den er et udtryk for en guddommelig virkelighed, som Gud har indprentet israelitterne, ved at lade dem bringe ofre gennem århundreder. Gennem ofrene og beskrivelsen af dem i Det gamle Testamente har Gud undervist israelitterne og alle os andre om, hvordan vi skal forstå Jesu korsfæstelse. Sådan som Hebræerbrevet tyder Jesu korsfæstelse ved at sige, at Jesus ved sin korsdød »har frembåret ét eneste, eviggyldigt offer for synder«. ¹¹⁴ Livet er i blodet, og Jesu blod er udgydt stedfortrædende for alle os, som skylder Gud vores liv.

Løskøbelse

Når Bibelen tyder Jesu død som en løskøbelse, taler den på en helt anden måde vores sprog. Her drejer det sig om penge. Det forstår vi os på.

I en lignelse om en konge, der gør regnskabet op med sine tjenere, sammenligner Jesus synden med en ubegribelig og totalt ubetalelig gæld:¹¹⁵ En konge finder ved gennemgangen af sine regnskaber en tjener, som skylder ham 10.000 talenter. En talent var datidens største møntfod. 10.000 talenter var på størrelse med ca. ti af datidens kongers årlige statsbudget! Tjeneren kan selvfølgelig ikke betale, og sammen med sin familie og ejendele skal han sælges som en ussel erstatning for det tabte beløb. Tjeneren be'r kongen: »Hav tålmodighed med mig, så skal jeg betale dig det alt sammen.«

¹¹⁴ Hebr 10,12

¹¹⁵ Matt 18,23-35

Så sker det overraskende. Kongen viser tjeneren medlidenhed: Han eftergiver tjeneren hele gælden!

Lignelsens pointe: Hvert eneste menneske er blevet betroet en ubegribelig formue: livet og den opgave at bruge livet i fuldstændig tjeneste for og kærlighed til Gud og medmennesket. Og Guds regnskabs gennemgang over hvert eneste menneskes forvaltning af det liv og den opgave viser, at vi har forspildt det hele.

Men Guds overraskende reaktion er at vise medlidenhed og give et nyt liv. kongen kunne kun eftergive tjeneren gælden ved selv at betale de regninger, tjeneren ikke kunne betale. På samme måde kan Gud kun eftergive os vores gæld ved selv at betale den. Det er, hvad Jesus ifølge Bibelen gjorde ved sin død på korset. Sådan lod Jesus sine disciple forstå, at målet for hans mission er at give sit liv som løsesum for alle.¹¹⁶

Sejr

Den tredje måde, Det nye Testamente tyder Jesu død på, er som en sejr. Umiddelbart virker det vanvittigt at beskrive en maltrakterende henrettelse som en sejr. Lige så vanvittigt, som når en korsfæstet afslutter sin døds kamp med at sige: »Det er fuldbragt«¹¹⁷ og udstøder et sejrskrå. Og Jesu sejr på korset er da heller ikke som en hærførers sejr over en fjendtlig hær, men som er sejr i en retssag.

I retssagen er mennesket under anklage. Anklageren er Satan, Guds modstander. Loven, der dømmes efter er givet af Gud, som

¹¹⁶ Matt 20,28; Mark 10,45

¹¹⁷ Joh 19,30

også er retssagens dommer. Anklageren har let ved at fremdrage punkter på den alenlange liste over den anklagedes overtrædelser af loven, og strafudmålingen er klar: Evig død og fortabelse.

Dommeren står i et dilemma: Hans retfærdighed tilsiger ham at afsige den krævede dom, men han elsker den anklagede som en far elsker sin søn. Det dilemma løser dommeren ved meget overraskende at tilbyde anklageren forlig: Han, dommeren, vil indtage den anklagedes plads. Anklageren går ind på forslaget. Når dommeren er skaffet af vejen, er det ham, der bestemmer, og så kan han tage sig af den anklagede til den tid.

Det, dommeren i virkeligheden gør med sin handling, er at redde sig selv fra at idømme den anklagede dødsstraf. Han redder sig selv fra at skulle rette sin retfærdighed mod den, han elsker.

Djævelen, Guds modstander, synes at have vundet den fuldkomne sejr og triumf med Jesu korsfæstelse. Han fik givet magt til at dræbe Gud selv. Der åbnede sig en vej for ham til at sætte sig på Guds trone. Og endelig kunne han underlægge sig hele universet. Men Guds modstander forregnede sig. Han anede ikke, hvilken kraft han frigjorde ved at henrette herlighedens Herre. Han kendte ikke til den visdom hos Gud, som lå skjult i Gud fra før tidernes begyndelse.¹¹⁸ En visdom, hvorved Gud ville ægge Djævelen, modstanderen, til selv at frigøre den kraft, hvormed Gud ville domfælde Djævelen og frigøre menneskeslægten fra lovens krav om dødsdom.

I retssalen er dommeren nu skaffet af vejen, og anklageren har frit spil. Men da træder dommeren ind ad døren, som Jesus ved sin

¹¹⁸ 1 Kor 2,7-8

opstandelse vendte tilbage fra dødsriget. Og nu er det anklageren, der har problemer. Han er afsløret i sit forsøg på at tage dommerens plads, og alle hans kort er spillet ham af hænde, for de overtrædelser den anklagede havde begået, har dommeren taget straffen for. Han indvilligede selv i at lade dommeren gå i den anklagedes sted.

Sådan har Jesu ved sin død på korset sat loven ud af kraft, stedfortrædende betalt for synden og dermed frataget døden sin brod.¹¹⁹ Eller som forfatteren til Hebræerbrevet udtrykker det: »Jesus gjorde med sin død ham magtesløs, som har dødens magt, nemlig Djævelen«. ¹²⁰

Forligelse

Den fjerde måde, Bibelen tyder Jesu korsdød, er ved at beskrive den som en *forligelse* eller *forsoning*. Begge ord udtrykker den samme sag, nemlig at forene to parter, som er adskilt.

Bibelens beskrivelse af forholdet mellem Gud og mennesker er en beskrivelse af to parter, der står med ryggen mod hinanden. Den ene part, Gud, er som en far, der er blevet forurettet, vanæret og vraget. Den anden part, vi mennesker, er som en ulydig, oprørsk søn, der foragter sin far og bevæger sig længere og længere bort fra ham. Forskellen til næsten alle paralleller i vores verden er, at i forholdet mellem Gud og menneske er skylden ensidig. Mennesket bærer hele skylden for, at synden er kommet mellem de to parter og har fremkaldt en berettiget vrede hos Gud.

¹¹⁹ Kol 2,14-15; 1 Kor 15,55-57; Ef 2,15

¹²⁰ Hebr 2,14

Hvordan skal de to parter forliges? Forligelsens initiativ kommer fra Gud, som rummer andet end vrede over synden. Han rummer også en lidenskabelig, evig kærlighed til os mennesker.¹²¹ En kærlighed, som elsker os på trods af vores oprør mod ham. Den kærlighed driver Gud til at finde en vej til forligelse med os mennesker. Og i forligelsen optræder Gud både som forligsmand og som én af de parter, der skal forliges.¹²²

Det, der skiller Gud og mennesker er synden. Derfor må synden bort. Og det kan den kun komme, ved at den bliver sonet. At sone betyder at »yde erstatning« eller at »gøre bod«. Guds overraskende løsning er at lade Sønnen tager menneskers synd på sig,¹²³ ja, han gør sig til ét med synden.¹²⁴ Ved Sønnen tager Gud imod sin egen vrede, da han dør på korset. Gud gør *sig selv* til skydeskive for sin vrede over synden og skaber derved billedligt talt et frirum under korset. Under korset er der sonet, gjort bod og ydet erstatning for al synd. Og den, der møder Gud *under* korset, møder Gud uden vrede. Og modsat: Den, der møder Gud *uden* korset, møder Guds vrede.¹²⁵

Jesu skabte ved sin død på korset en virkelig forandring i forholdet mellem Gud og mennesker: »Han gjorde de to parter til ét, og

¹²¹ Jer 31,3

¹²² 2 Kor 5,18-19

¹²³ Es 53,12

¹²⁴ 2 Kor 5,21

¹²⁵ Joh 3,36

med sin legemlige død nedrev han den mur af fjendskab, som skilte os.«¹²⁶

Jesu korsdød gælder som soning for alle menneskers synder til alle tider. Samtidig gælder det stadig, at der skal to til at slutte fred, men kun én til at skabe ufred. Sådan også i dette forhold. Gud vil under Jesu kors møde mennesker uden vrede, for ved korset er der gjort bod for al synd. Men mennesket har sin frie vilje til fortsat at stå med ryggen til Gud. Derfor lyder den kristne forkyndelse: »Lad jer forlige med Gud!«¹²⁷ Derfor kom Jesus og forkyndte fred.¹²⁸

Jesu død på korset er den største og mest centrale frelseshistoriske handling fra Guds side. Alligevel står og falder betydningen af Jesu korsdød med én begivenhed: Jesu opstandelse fra de døde.

5.2 Jesu opstandelse

Det har været diskuteret, om det ville gøre nogen forskel for kristendommen og den kristne tro, hvis man fandt Jesu døde legeme. Paulus er ikke i tvivl. Hvis Jesus ikke opstod fra de døde, »så lad os æde og drikke, for i morgen skal vi dø!«¹²⁹

Kristi fysisk-legemlige opstandelse fra en grav påskemorgen omkring år 30 i en have tæt ved Jerusalem er forudsætningen for, at

¹²⁶ Ef 2,14

¹²⁷ 2 Kor 5,20

¹²⁸ Ef 2,17-18

¹²⁹ 1 Kor 15,32

det giver nogen mening at tage navn efter Kristus og kalde sig kristen. Uden Jesu opstandelse ingen kristendom.

Opstandelse og opstandelsestro

Men er det troværdigt, at Jesus opstod fra de døde? Det spørgsmål vil jeg besvare med et ja. Også selv om det både er ufornuftigt og naturlovsstridigt. De vidner, der har fortalt om Jesu opstandelse, virker overbevisende og troværdige på mig. Tre pinde til den påstand:

1. De er uvillige til at fatte sagens virkelige sammenhæng. Maria Magdalene snakker med engle, Emmausvandrerne hører kvindernes vidnesbyrd og oplever Jesus udlægge de hellige skrifter, disciplene ser den tomme grav, hører vidnernes vidnesbyrd, ser den Opstandne med huller i hænder og fødder, og først da han spiser stegt fisk, bliver de overbevist. Jesus måtte tage engle, hellige skrifter og sågar stegt fisk til hjælp, før disciplene blev overbevist om, at han var opstået fra de døde. Hvorfor begynder disse vantro mennesker pludselig at tro på Jesu opstandelse? Fordi de har mødt den Opstandne.
2. De forvandles fra bange mænd til frygtløse forkyndere. Hvorfor blev de så forandrede? Hvis de har mødt den Opstandne, vil det forklare forandringen.
3. Og hvis hele dette værk var noget, disciplene selv stablede på benene, så må det undre, at de senere er villige til at gå i døden for deres tro. Ifølge traditionen led alle de tolv martyrdøden (måske på nær en enkelt). Hvorfor var disse mennesker parat til at lade deres tro koste dem livet? Jesu opstandelse fra de døde ville give en forklaring.

Evangelierne beretning om Jesu opstandelse

Ingen af evangelisterne fortæller, hvordan det tog sig ud, da Jesus gik ud af graven. Det har den enkle årsag, at ingen kan bevidne denne begivenhed. Men kort efter opstandelsen kommer de første til graven. Det er nogle kvinder. De ville ære Jesus med endnu flere vellugtende salver. Men graven er tom. I stedet møder de engle, som siger: »Frygt ikke! I leder efter Jesus af Nazaret, den korsfæstede. Han er ikke her, han er opstået.« Og så får kvinderne besked på at fortælle Peter og de andre disciple, at Jesus er opstået.

En af kvinderne, Maria Magdalene, finder Peter og Johannes, som styrter ud til graven og finder den åben og tom. Den første, der møder den Opstandne er Maria Magdalene, som er vendt tilbage til graven for at græde der. Men da Maria og senere nogle af de andre kvinder fortæller disciplene, at de har mødt Jesus i levende live, tror de dem ikke.

Senere samme dag er to disciple på vandretur til en lille landsby, Emmaus. Jesus kommer og følges med dem, men de genkender ham ikke. Undervejs underviser Jesus dem ud fra Det gamle Testamente om Guds frelsesplan, som inkluderer hans egen opstandelse fra de døde. Da de to disciple endelig genkender Jesus over aftensmaden, skynder sig tilbage til Jerusalem for at fortælle til de andre, at de også har mødt den Opstandne. Og mens de er samlet, kommer Jesus selv til stede.

Jesus viser dem sine hænder og fødder (med naglemærkerne efter korsfæstelsen), og det er ved den lejlighed, han spiser han et stykke stegt fisk for at overvinde deres vantro. I løbet af de følgende

40 dage, underviser Jesus disciplene og lægger dem på sinde, at budskabet om hans død og opstandelse skal udbredes over hele verden.

Betydningen af Jesu opstandelse

Det var Jesu mission at vriste den fortabte verden ud af syndens og Djævelens greb, ved at sone menneskers synd og derved fjerne årsagen til fjendskabet mellem Gud og mennesker. Den mission var fuldført, da Jesus på korset proklamerede: »Det er fuldbragt!« Samtidig skriver Paulus i sit første brev til menigheden i Korinth: »er Kristus ikke opstået, er jeres tro forgæves, så er I stadig i jeres synder«. ¹³⁰ Hvordan skal det nu forstås? Gælder Jesu lidelse og død så alligevel ikke som betaling for alle synder? Tre pinde til at sætte ord på den udfordring:

1. Den endegyldige sejr over Djævelen blev først vundet ved Jesu opstandelse. Billedet med retssalen og dommeren, som træder i den anklagedes sted, viser os, at hvis ikke dommeren var vendt levende tilbage, havde den anklagede ganske vist formelt været frikøbt, men reelt i anklagerens hænder. Den frelse, Jesus vinder for os gennem sin opstandelse og sit liv, er for det første en endelig sejr over Djævelen. Djævelen, som ellers var denne verdens fyrste, ¹³¹ blev besejret af den Opstandne, sat fra magten, udstillet offentligt, ¹³² og bundet med en lænke i afgrunden. ¹³³ Og

¹³⁰ 1 Kor 15,17

¹³¹ Joh 12,31

¹³² Kol 2,15

¹³³ Åb 20,1-3

derfor kan den Opstandne proklamere: »Mig er givet al magt i himlen og på jorden«. ¹³⁴

2. At Faderen lod Jesus opstå fra de døde, er hans accept af Sønnens død som en soning for synden. Det er baggrunden for Paulus' ord: »Er Kristus ikke opstået ... er I stadig i jeres synder«. Når Faderen oprejste Sønnen fra de døde, var det fordi Faderen godtog Sønnens død som en soning af menneskeslægtens synd. Allerede 1000 år før Jesu død og opstandelse profeterede kong David om Messias, at Gud ikke ville prisgive sin fromme (eller hellige) til dødsriget og ikke lade ham se forrådnelse. ¹³⁵ At Gud oprejser Jesus fra de døde, viser, at han netop er den fromme og hellige og derfor også den, der på fyldestgørende måde kunne bringe sig selv som offer for synden.
3. Endelig fortæller Jesu opstandelse, at han som den Opstandne har overvundet, ja, tilintetgjort døden. ¹³⁶ Ved at træde synligt frem efter sin opstandelse viser Jesus, at han er dødens overmand. Da Jesus opstod fra de døde, viste han for sin egen del, at han var stærkere end døden, at dødens magt ved ham er blevet brudt. Døden er den straf, Gud med egen mund har udtalt over den, der overtræder hans befalinger. ¹³⁷ Ved at bryde dødens magt viser Jesus, at han har bortskaffet synden.

¹³⁴ Matt 28,18

¹³⁵ Sl 16,10; ApG 2,27

¹³⁶ 2 Tim 1,10

¹³⁷ 1 Mos 2,17

6. Ånden – Jesus i nutid

6.1 En biografi

Ånden – personlig Gud

Helligånden er ifølge Bibelen en person i den treenige Gud på linje med Faderen og Sønnen. Og ligesom Sønnen er ét med Faderen, ¹³⁸ er Ånden ét med Sønnen.

Derfor er Helligånden meget mere end fastholdelsen af en særlig stemning, en ophøjet åndelighed, en fornem tradition eller et minde om en række intense begivenheder med et menneske, som levede for 2.000 år siden. Helligånden er en person. Derfor kan Ånden f.eks. tale og blive bedrøvet. ¹³⁹ Ånden er ligeså personlig som Jesus. Selvom han er nærværende på en anden måde, end Jesus var det. Og når Ånden gør den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus nærværende, gør han det ikke som en upersonlig kraft, men som en person.

Åndens navne viser, hvem han er

Talsmanden kaldes Helligånden i Jesu afskedstale til disciplene skærtorsdag aften inden Jesu lidelse og død. ¹⁴⁰ Det er det græske ord »parakletos«, som på dansk er oversat med »talsmand«. Ordet betyder »en, som er tilkaldt (for at tale en andens sag)«. Og det svarer i betydning til det latinske »advokat«. Som talsmanden er Ånden den, der

¹³⁸ Joh 10,30

¹³⁹ ApG 8,29; Ef 4,30

¹⁴⁰ Joh 14,16.26; 15,26; 16,7

er tilkaldt for at tale den Kristus-troendes sag over for Gud. Paulus beskriver det sådan, at Ånden går i forbøn for de hellige.¹⁴¹

Sandhedens ånd er også ét af Jesu navne om Ånden i skærtorsdagstalen.¹⁴² Dette navn udtrykker Åndens enhed med Sønnen, som er sandheden.¹⁴³ Men navnet rummer også Åndens opgave, som er at formidle sandheden (som er Jesus) til mennesker.¹⁴⁴

Ånden eller den lidt længere form *Helligånden* er dog det mest almindelige navn for den tredje person i treenigheden i Det nye Testamente. Både det hebraiske og det græske ord for ånd betyder »vind« eller »ånd«. Og både vinden og åndedrættet er billeder på Åndens person. Ånden er usynlig som vinden, men han bevæger mennesker som vinden bevæger træer og buske. Til tider endda voldsomt som ved storm og orkan. Ånden er også som åndedrættet. Åndedrættet forsyner organismen med livgivende ilt og giver de enkelte celler i kroppen kraft til at virke. Sådan er Ånden den, der giver mennesker det åndelige liv og kraften til at virke for Gud.

Løfter om Åndens komme

Som den, der bevæger mennesker åndeligt og giver liv og kraft i åndelig forstand, udgydes Ånden i tiden før Jesu komme i kortere eller

¹⁴¹ Rom 8,26-27

¹⁴² Joh 14,17; 15,26; 16,13; 1 Joh 4,6

¹⁴³ Joh 14,6

¹⁴⁴ Joh 16,13-15

længere perioder over særligt udvalgte mennesker. Mange af de profeter, konger og præster, hvis virke beskrives i Det gamle Testamente, oplevede en sådan åndsudrustning gennem kortere eller længere perioder i deres liv.

Men Det gamle Testamente rummer en forventning om, at den fuldkomne udgydelse af Åndens bevægelse, liv og kraftfylde på et tidspunkt skal gives til et enkelt menneske: den (med Ånden) Salvede, Frelseren.¹⁴⁵

Det nye Testamente ser tydeligvis Jesus som opfyldelsen af profetierne i Det gamle Testamente om en frelser, som ejer den fulde udrustning med Guds Ånd. Den udgydelse modtog han billedligt i form af en due, da han ved sin dåb blev indviet til frelsertjenesten.¹⁴⁶ Efter Jesu dåb gav åndsudgydelsen sig udslag i, at Jesus udførte en mængde mirakler, undere og tegn, men ikke mindst i, at han gav Faderen den fuldkomne ære med sit liv og levede det helt efter hans vilje og ønske uden synd.¹⁴⁷

Det gamle Testamente kender også til, at denne åndsudgydelse ikke længere skal være forbeholdt nogle få, men gælde hele Guds folk.¹⁴⁸ Når det sker, vil Guds folk ikke længere være kendetegnet ved afgudsdyrkelse, brud på Guds lov og hårdhjertet oprør mod Gud, men sand gudsdyrkelse, lovoverholdelse og et hjerte, der er åbent og modtageligt for det, der kommer fra Gud.

¹⁴⁵ Es 11,1-5; 42,1; 61,1

¹⁴⁶ Matt 3,16

¹⁴⁷ Joh 8,46.49; 2 Kor 5,21; 1 Pet 2,22; 1 Joh 3,5

¹⁴⁸ Ez 11,19-20; 36,26-28; Jer 31,31-34; Joel 3,1-2

Pinsedagen

Den pinsedag, som beskrives i Apostlenes Gerninger kapitel 2, indvarsler den tid, hvor hele Guds folk skal eje udrustningen med Ånden.

Halvtreds dage efter den påske, hvor Jesus gik ud af graven, var en stor skare af jøder samlet i Jerusalem for at fejre den jødiske pinsesfest. Jesus havde givet sine disciple og særligt dem, han kaldte apostle, besked om at blive i Jerusalem og forholde sig afventende, indtil de blev »iført kraft fra det høje«. ¹⁴⁹

Pinsedag sker det, som Jesus har lovet. Billedliggjort af et kraftigt vindstød og af flammer udgydes Ånden over apostlene. Som en første konsekvens af denne åndsudgydelse begynder de at tale om Guds gerninger på alle mulige fremmede og for dem selv ukendte sprog.

Denne hændelse vækker opsigt i Jerusalem og hidkalder en stor skare af de jøder, der er samlet i Jerusalem. ¹⁵⁰ Peter stiller sig frem og prædiker for dem og tolker denne åndsudgydelse som en opfyldelse af de profetier i Det gamle Testamente, som taler om, at Ånden skal blive udgydt over hele Guds folk. ¹⁵¹ Denne nye udgydelse af Ånden er ikke eksklusiv, men gives enhver, der slutter sig til det nye Gudsfolk. Dette sker ifølge Peter, ved at man omvender sig og lader sig

¹⁴⁹ Luk 24,49

¹⁵⁰ ApG 2,5-11

¹⁵¹ ApG 2,14-18

døbe i Jesu navn til syndernes forladelse. ¹⁵² Og det gør næsten 3.000 mennesker selve pinsedag. ¹⁵³

Ånden er Jesus-nærvær

Da Jesus 10 dage inden pinsedagen for til himmels (Kristi Himmelfarts dag), fortælles det, at disciplene var fyldt med glæde. ¹⁵⁴ Det lyder umiddelbart besynderligt, disciplene blev jo skilt fra deres herre og mester. Og dog. Vel betød himmelfarten en fysisk adskillelse fra Jesus. Og alligevel var de ikke skilt fra ham. I sin tale skærtorsdag aften siger Jesus bl.a., at Ånden skal blive hos disciplene og være i dem til evig tid. Og sammen med dette løfte siger Jesus: »Jeg kommer til jer« og »I ser mig« og »I er i mig og jeg i jer«. ¹⁵⁵ Ifølge Matthæus lover Jesus også sine disciple, da han giver dem missionsbefalingen, at »jeg er med jer alle dage indtil verdens ende«. ¹⁵⁶ Det umiddelbart selvmodsige mellem disse løfter og det faktum, at Jesus forlod disciplene ved sin himmelfart, er i virkeligheden ikke selvmodsige. Det er en af konsekvenserne af den treenige Guds væsen. Når Jesus sender sine disciple Ånden, som er udgået fra Faderen og Sønnen, er Åndens nærvær Jesus-nærvær.

¹⁵² ApG 2,38

¹⁵³ ApG 2,41

¹⁵⁴ Luk 24,52

¹⁵⁵ Joh 14,16-20

¹⁵⁶ Matt 28,20

Jesus bebrejdede sin discipel Filip, at han ikke havde forstået, at »den, der har set mig, har set Faderen«. ¹⁵⁷ Men det forholder sig på samme måde med forholdet mellem Jesus og Ånden. Den, som er fyldt med Ånden, har Jesus hos sig, med sig og i sig. Ikke kun i en kortere eller længere periode, men alle dage, eller »hele dagen, hver dag«, som Jesu ord i missionsbefalingen også kan oversættes.

Jesu nærvær ved Ånden er ganske vist ikke et fysisk nærvær, som det disciplene erfarede med Jesus, de år, de gik omkring med ham. Det er et åndeligt nærvær. Men det betyder ikke et mindre virkeligt nærvær. Det betyder heller ikke et mindre virkningsfuldt nærvær. Da Jesus var fysisk nærværende, forsonede han ved sin død Gud med menneskeslægten. Ved sin opstandelse gjorde han en ende på dødens herredømme. Nu, hvor han er nærværende ved Ånden, frelser han mennesker ved at give dem del i hans soning af synden og hans sejr over døden.

Hvis disciplene havde grebet dette ved Jesu himmelfart, havde de god grund til at være fyldt af glæde. Og hvis vi har taget imod Åndens fylde gennem omvendelse og dåb, har vi grund til at være fyldt af den samme glæde. Den glæde, som er en af de bærende elementer de den kirke, som Ånden bygger op mellem mennesker.

6.2 Kirken

Kirkens hvem, hvad, hvor

¹⁵⁷ Joh 14,9

For mange er »kirke« en bygning, hvid og fra middelalderen. Men vi bruger også ordet »kirke« om forskellige kristne trossamfund. »Jeg kommer i en evangelisk-luthersk kirke, men lidt længere nede ad gaden ligger en pinsekirke«. Og »kirke« kan såmænd også opfattes som navnet på en særlig fritidsaktivitet. »Nå, går du i kirke? Hvor interessant. Jeg går til westernridning«.

Men den mest enkle definition af, hvad »kirke« er, har vi fra Jesus: »hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem«. ¹⁵⁸ En kirke er mennesker, som er samlet om og med Jesus. Det ville vi måske oftest kalde en menighed, og i den autoriserede, danske oversættelse af Bibelen, bliver det græske ord ekklesia også skiftevis oversat med »kirke« og »menighed«.

Jesu nærvær i den kirkelige forsamling er et nærvær ved Ånden. Ånden har Jesus sendt som sin stedfortræder, og han gør Jesus nærværende ved at tage af hans og give det til kirken. ¹⁵⁹ Det gør Ånden gennem nogle konkrete og synlige handlinger, først og fremmest: Forkyndelsen af evangeliet, dåben og nadveren.

Selve ordet »kirke« kommer af det græske ord »kyriakæ«. Oversat betyder det: »Det, som hører Herren til«. Det er det, der menes, når det i den apostolske trosbekendelse hedder: »en hellig ... kirke«. Hellig, fordi den hører Herren, den Hellige, til.

Men samtidig med at kirken kaldes hellig, kaldes den også almindelig. Almindelig skal dog forstås på en temmelig ualmindelig

¹⁵⁸ Matt 18,20

¹⁵⁹ Joh 16,14

måde. En almindelig kirke betyder ikke, at kirkebygningerne er placeret på en kirkegård med et klokketårn mod vest. Det betyder heller ikke, at kirkens gudstjeneste er mainstream og dansktopagtig. Det betyder heller ikke, at mennesker i kirken er almindelige. I denne ualmindelige sammenhæng betyder almindelig, at kirken er for alle. Alle etniske folk, alle nationaliteter, alle aldersgrupper, alle sociale og kulturelle lag, begge køn. Vi genfinder kirkens »almindelighed« i Jesu missionsbefaling, hvor han byder disciplene: »Gå hen og gør alle folkeslagene til mine disciple«. ¹⁶⁰

Kristi krop

Adskillige steder i Det nye Testamente bruges det billede om kirken, at den er Kristi krop. ¹⁶¹ Ja, det siges endog på mystisk vis, at kirken er Kristi krop, og at Kristus selv er hovedet. ¹⁶² Tre pinde til dette billede:

1. Autoritetsforholdet mellem Kristus og kirken. Kristus er kirkens herre, og kirken er underlagt hans autoritet. ¹⁶³
2. Relationen mellem Kristus og kirken. Kristus har bundet sig så tæt til kirken, som et hoved er knyttet til dets krop. Som et lem på Kristi krop er et menneske i livsforbindelse med ham, som lever evigt.

¹⁶⁰ Matt 28,19

¹⁶¹ Rom 12,5; Ef 4,12; 5,30 m.fl.

¹⁶² 1 Kor 12,27; Kol 1,18

¹⁶³ Ef 1,22

3. Kristne er i et fællesskab, hvor de er indbyrdes afhængige og har omsorg for hinanden, ¹⁶⁴ og hvor de med hver deres personlighed, evner og nådegaver virker sammen for at fortsætte Kristi gerning i verden. ¹⁶⁵

Et tempel

Et andet billede, Bibelen bruger om kirken, er et tempel. Et tempel er en bygning eller et hus, der er beregnet som bolig for Gud. Sådan er Kirken, fællesskabet af Kristus-troende, gennem den Opstandnes nærvær ved Ånden blevet et tempel, dvs. en bolig for Gud. ¹⁶⁶

Paulus udvider billedet af kirken som et tempel. Den grundvold, som templet er bygget på, er apostlenes og profeternes grundvold. ¹⁶⁷ Med det billede fortælles, at budskabet i de profetiske og apostoliske bøger (Det gamle og Det nye Testamente) er urokkeligt og uforanderligt, ligesom den klippegrund, der mange steder i Israel ligger lige under jordoverfladen. Den bygning, der bygges på klippegrunden, står ikke i fare for at blive undermineret og revet med, når regnvand kommer løbende og river jord og planter med sig. Sådan skal de bibelske skrifter være grundlaget for kirkens forkyndelse, undervisning og vejledning.

Og billedet af kirken som et tempel udvides med endnu et billede, som er hentet fra en profeti i Det gamle Testamente, hvor Jesus

¹⁶⁴ 1 Kor 12,24-26

¹⁶⁵ 1 Kor 12,14-23

¹⁶⁶ 1 Kor 3,16-17

¹⁶⁷ Ef 2,20

profetisk kaldes en hovedhjørneste.¹⁶⁸ Hovedhjørneste er sandsynligvis den øverste sten i en af de buer, som var beregnet til at bære hele bygningen. Når hovedhjørneste var placeret øverst i en af bygningens bærende buer, holdt den med sin vægt de øvrige sten i buen på plads. Men trak man hovedhjørneste ud af buen, faldt hele bygningen sammen.

Når Jesus sammenlignes med en hovedhjørneste, siges det altså, at han er den sten, som er centralt placeret i templet. Det er ham, som bærer de andre, og det er ud fra ham bygningen bygges op. Og modsat: Fjernes Jesus fra den tempelbygning, som kirken er, falder kirken sammen, og den er ikke længere en bolig for Gud.

Kirke i nærheden

I bogen »Den fjerne kirke: mellem kultur og religiøsitet« leverer Jørgen I. Jensen et forsvar for kirken, som vi kender den bedst i Danmark: Kirken er et fællesskab, vi har i baghånden i livets vanskelige situationer. I hverdagen er jeg på afstand af det, men jeg lever med en klar bevidsthed om, at det findes, hvis jeg skulle få brug for det. Og ifølge Jørgen I. Jensen er det helt, som det skal være.

Jeg er helt uenig med ham i den påstand. Analysen er uden tvivl rigtig, sådan er mange danskeres forhold til deres kirke. Men en fjern kirke er altså ingen kirke. Og det er der i hvert fald tre grunde til:

1. Kærlighedens dynamiske og forvandlende kraft er nærværende i kirken, fordi kirken lever af forkyndelsen om Jesu stærke kær-

¹⁶⁸ Sl 118,22

lighed til mennesker.¹⁶⁹ Og ved denne forkyndelse af Jesu kærlighed etablerer Ånden det fællesskab mellem Jesus Kristus og mennesker, som giver del i syndernes forladelse og det evige liv.¹⁷⁰ Det er den første og vigtigste grund til, at den fjerne kirke ikke er nogen kirke: Kirken er et kærlighedens netværk, som Helligånden etablerer ved forkyndelsen af Jesu kærlighedsgerninger. Og man kan altså ikke høre forkyndelse, hvis man ikke er nærværende.

2. Det kærlighedens netværk, som etableres mellem Kristus og mennesker smitter af, så der også etableres et kærlighedens netværk mellem mennesker, som formår at bryde med menneskeskabte skel. Derfor er den fjerne kirke ikke er nogen kirke: De mennesker, som er en del af kirkens fællesskab, kan ikke elske hinanden på afstand. Kærlighed fordrer simpelthen nærvær.
3. Kirken har også en mission udadtil. Den kan også beskrives med ordet »kærlighed«. Den mission kan vi se i Jesus og apostlenes mange gentagelser af det gammeltestamentlige bud om at elske sin næste.¹⁷¹ Og Jesus præciserer, at for hans disciple gælder budet om kærlighed alle, selv ens fjender.¹⁷² Igen springer kirkens udadvendte mission ud af Guds hjerte. Det er ham, der elsker verden,¹⁷³ det er ham, der ikke ønsker nogen synders død,¹⁷⁴ men

¹⁶⁹ 1 Joh 4,10-11

¹⁷⁰ 1 Joh 1,1-3

¹⁷¹ Mark 12,31; Gal 5,14; Jak 2,8

¹⁷² Matt 5,44

¹⁷³ Joh 3,16

som ønsker, at alle mennesker skal vende sig til ham og undgå fortabelsen.¹⁷⁵ Den kærlighed fra Gud gør Ånden også nærværende i kirken, så kirken kan række Guds længselsfulde og kærlige tilbud om syndsforladelse, frelse og evigt liv til mennesker. Hvis kirken skal være et næstekærlighedens og missionens fællesskab, må der nærhed til. Næstekærlighed virker ikke på afstand.

¹⁷⁴ Ez 33,11

¹⁷⁵ 2 Pet 3,9

7. Nåden og det evige liv

7.1 Nåden

Foreningen mellem Gud og mennesker finder sted, hvor forsoneren bliver frelser for det enkelte menneske. Forsoner, det blev Jesus på et bestemt tidspunkt i historien, nemlig da han omkring år 30 døde på et kors og opstod fra graven. Frelser, det bliver Jesus i nutiden, når det enkelte menneske får del i alt det, Jesus opnåede ved sin død og opstandelse: Syndernes forladelse og evigt liv. Når vi får del i nåden, er det Åndens værk. Han er den Opstandnes formidler.

Det kan måske forklares med følgende historie: Forestil dig et advokatkontor. En stenrig klient er netop død, og advokaten sidder sammen med arvingerne og åbner afdødes testamente. Testamentet afslører, at der findes en hidtil ukendt søn. Han er berettiget til at arve et svimlende beløb på lige fod med de øvrige arvinger. Stor opstandelse. Men advokaten insisterer naturligvis på at meddele arvingen den gode nyhed, putter testamentet i inderlommen, tager sin bowlerhat og spadserestok og trasker ind imod en 2-værelses lejlighed i en baggård på det indre Nørrebro. Men da advokaten passerer den lejlighed, hvor en af de kendte arvinger bor, kommer butleren ved et uheld til at tabe et flygel ud ad vinduet fra 2. sal. Advokaten er død på stedet, og der kan pludselig ikke findes noget testamente.

Et sted på det indre Nørrebro går en intetanende kontanthjælpsmodtager rundt uden at ane, at han er retmæssig arving til et beløb, som ville sætte ham i stand til at købe en strandvejsvilla og leve lykkeligt til sine dages ende. Han fik aldrig meddelt testamentet.

På (næsten) samme måde er Ånden formidler og meddeler af Guds nåde. Den frihed for synd, som Jesus vandt for alle mennesker,¹⁷⁶ skal meddeles os, hvis den skal blive til frelse. Og det bliver den, når den Opstandne sender Ånden af sted som sin meddeler.

At vinde og finde nåde

»Nåde« betyder »yndest« eller »gunst«. Ordet »nåde« rummer alt det, Jesus opnåede, da han døde og opstod: Han bar hele menneskeslægtens synd med sig op på korset,¹⁷⁷ og ved sin korsdød betalte han bøden for hver eneste synd.¹⁷⁸ Ved frivilligt at ofre sig selv vandt Jesus Faderens yndest og gunst.

Paulus siger om den, der tror på Kristus, at han er »under nåden«.¹⁷⁹ At være under nåden er at have fået del i alt det, Jesus opnåede, da han døde og opstod. Det er at have fået del i syndernes forladelse og evigt liv. Det er at have Guds yndest, velvilje og gunst. Det har jeg ikke, fordi jeg selv har gjort noget, som giver Gud grund til at have dette sind over for mig. Det er det, Jesus gjorde, som kan give mig del i Guds nåde.¹⁸⁰

Her står vi ved den anden grundlæggende betydning af ordet nåde, nemlig som en beskrivelse af noget, jeg får del i uden modydelse, gratis. Gratis er et latinsk ord. Det kommer af »gratia«, som er det

¹⁷⁶ 1 Joh 2,2

¹⁷⁷ 1 Pet 2,24

¹⁷⁸ Kol 2,14

¹⁷⁹ Rom 6,14

¹⁸⁰ Ef 1,7

latinske ord for nåde. Og i betydningen gratis, ufortjent, uden modydelse bruges ordet nåde adskillige steder i Det nye Testamente.¹⁸¹

Når vi i kirken taler om nådemidler, er der tale om en formidling af syndernes forladelse og Guds yndest til mennesker, som ikke selv har gjort sig fortjent til det. Men hvordan formidles Guds nåde da til os? Hvilke midler bruger Ånden? Eller sagt på en anden måde: Hvordan får et menneske del i syndernes forladelse og det evige liv? Ifølge Bibelen er der først og fremmest tre konkrete midler, igennem hvilke nåden strømmer os i møde.

Ordet

Det første nådemiddel kaldes ordet. Gennem ordet formidles Guds nåde til mig, ved at evangeliet forkyndes for mig. Dvs., et menneske bruger sin mund til at fortælle mig om Jesus og det, han har gjort. Centrum i denne forkyndelse er Jesu korsfæstelse.¹⁸² Herefter er det op til mig som tilhører med mine ører at lytte til det ord, som tales til mig, tage imod det med god vilje og lade det skabe troen på Kristus og det, han har gjort for mig.¹⁸³

Evangeliets forkyndelse er kendetegnet ved at lyde på et sprog, som tilhørerne forstår.¹⁸⁴ Og dog er evangeliet ikke blot ord. Når det prædikeres, er det en kraft, som kan gøre noget ved mennesker. Det kan

¹⁸¹ Rom 6,23; 11,6; Ef 2,8-9

¹⁸² 1 Kor 2,2

¹⁸³ Rom 10,17

¹⁸⁴ ApG 2,1-11

frelse.¹⁸⁵ Dvs., det kan give et menneske del i syndernes forladelse. Det kan flytte et menneske ind under nåden.

Jesus bruger i en af sine lignelser et billede om forkyndelsen af evangeliet, som understreger, at ordet er en kraft. Det er lignelsen om en sædemand, som går ud for at så korn.¹⁸⁶ I Jesu lignelse spreder sædemanden sæden med løs hånd, og sæden falder i mange forskellige slags jord. De fleste steder fører sæden ikke til udbytte. Kun, hvor sæden sås i god jord, vokser den op og giver udbytte.

Jesus forklarer sin lignelse for disciplene. Han fortæller dem, at sæden er et billede på ordet. De forskellige slags jord er et billede på forskellige mennesker, og de forskellige udfald af den sæd, som sås, er et billede på, hvordan mennesker på forskellig vis afviser eller tager imod ordet. Sådan er den gode jord et billede på dem, der »hører ordet og tager imod det og bærer frugt«. Jesu jordiske bror, Jakob, skriver i sit brev om ordet ud fra det samme billede, når han formåner: »tag med sagthedsmodighed imod det ord, som er *indplantet* i jer, og som kan frelse jeres sjæle.«¹⁸⁷

Ordet er det første og største nådemiddel, og det er ordets nådemiddel, som giver de andre to nådemidler, dåben og nadveren, deres kraft.

Dåben

¹⁸⁵ Rom 1,16; 1 Kor 1,18

¹⁸⁶ Mark 4,3-20

¹⁸⁷ Jak 1,21

Dåben er ikke en fiks idé, kirken har fået, men en befaling fra Jesus selv.¹⁸⁸ Det er også Jesus, der har sagt, at dåb må der til, hvis et menneske skal ind i Guds rige.¹⁸⁹ I dåben er Åndens og ordets frelsende kraft knyttet sammen med ganske almindeligt vand. Og fordi Ånden og ordet er tilstede i dåben, er dåben ligesom forkyndelsen en konkret og synlig handling, som rækker Guds nåde til det enkelte menneske. Dåben er ikke kun en strøm af vand, den er først og fremmest en strøm af nåde, fordi dåben giver del i alt det, Jesus vandt ved sin død og opstandelse.

Dåben består i, at et menneske neddykkes i eller overøses med vand samtidig med, at den treenige Guds navn nævnes over den, der døbes. Sammen med denne konkrete handling giver Ånden ét menneske del i alt det, Jesus ved sin død og opstandelse vandt for alle mennesker. Gennem dåben virker Ånden med en kraft, der giver et menneske del i syndernes forladelse og evigt liv.¹⁹⁰

Samtidig holder Det nye Testamente altid dåb sammen med tro på Kristus. Dåben er ikke en automatisk frelsesmeddelelse. Det er muligt at træde ud af nåden igen. Troen på Kristus lever og næres af Guds nådemidler. Når jeg igen og igen bliver bekræftet i, at jeg har Guds nåde, så får jeg hjælp til at tro på Kristus, så bevares jeg under nåden. Men hvis jeg holder mig borte fra forkyndelsen af evangeliet og nadveren, så vil min tro på Kristus ikke i det lange løb kunne bestå. Og så har jeg ingen gavn af, at jeg er døbt.

¹⁸⁸ Matt 28,19

¹⁸⁹ Joh 3,5

¹⁹⁰ Tit 3,5-7; 1 Pet 3,21; ApG 2,38

Nadveren

Nadveren er den tredje konkrete og synlige handling, hvorpå Ånden rækker os Guds nåde. Nadveren er et lille måltid, hvor man spiser usyret brød og drikker vin, som er blevet indviet med Jesu ord fra den første nadverfejring. Nadveren er heller ikke kirkens opfindelse. Ligesom Jesus befalede disciplene, at de skulle døbe, sådan bød han dem også at fejre nadver. Den første nadver fejrede Jesus med sine disciple ved deres sidste måltid inden sin død. Han tog et usyret brød og et bæger vin, som han delte rundt med ordene: »Dette er mit legeme, som gives for jer« og »dette bæger er den nye pagt ved mit blod«. Ligesom Jesus i dåben knyttede ordets frelsende kraft sammen med vand, sådan knytter han i nadveren ordets frelsende kraft sammen med brød og vin. Derfor ville Jesus have disciplene til at følge hans eksempel og for eftertiden fejre nadver med hinanden og dem, som senere kom til tro på ham. Da han havde delt brød og vin rundt, sagde han derfor til disciplene: »*gør dette* til ihukommelse af mig«. ¹⁹¹

Det gør kristne stadig, fordi nadveren er Jesus-nærvær ved Ånden. Ligesom i forkyndelsen af evangeliet og ligesom i dåben er Jesus i nadveren tilstede med den kraft, der giver en synder del i syndernes forladelse og en dødelig del i legemlig opstandelse. Og så siger Jesus i øvrigt, at nadveren ligesom dåben er nødvendig for et menneske, hvis det skal blive frelst. ¹⁹²

¹⁹¹ 1 Kor 11,24-25

¹⁹² Joh 6,50-58

Det gælder for nadveren såvel som for dåben, at den ikke giver automatisk del i frelsen. Nadveren skal modtages i tro, dvs. med tillid til Gud og hans virke gennem nadveren. Og samtidig er der en dobbeltrettet virkning her. for på den ene side må man modtage nadveren med tro, på den anden side styrker og bekræfter nadveren troen.

7.2 Det evige liv

I vore dage lever mange som om der kun var dette liv. Men Bibelens beskrivelse af virkeligheden udfordrer den måde at leve på. Ifølge Bibelen findes der en opstandelse efter døden, en dom over levende og døde og en evig tilværelse i fællesskab med Gud eller borte fra Gud.

De dødes opstandelse

I en samtale blev Jesus engang forsøgt sat til vægs med et spørgsmål om dødes opstandelse og det evige liv: »Mester, du ved, at Moses har befalet, at hvis en mand dør barnløs, skal hans bror gifte sig med hende og skaffe sin bror afkom.« Jo, Jesus kendte loven om svogerægteskab. »Vi kender et tilfælde, hvor der var syv brødre. De giftede sig alle på skift med den samme kvinde, fordi den ene efter den anden døde uden at få børn.« Og så kom spørgerne frem til deres egentlige anliggende: »Hvem af dem skal nu være gift med hende i opstandelsen?« Spørgerne ville bevise, at tanken om opstandelsen fra de døde er en umulig tanke, fordi den ikke kan forenes med bestemmelser fra Moses' lov.

Jesus springer forholdsvis let hen over deres historie og direkte til spørgsmålet om opstandelsen. Han svarer dem: »I er på vildspor, for I kender hverken Skrifterne eller Guds magt ... om de døde opstandelse, har I så ikke læst, hvad der er talt til jer af Gud, der siger: ›Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud? Han er ikke Gud for døde, men for levende.«

Jesu svar viser, at den måde, Gud vil frelse mennesker på, er ved efter døden at lade os opstå til et evigt liv. I Det gamle Testamente findes spredte antydninger af håb om døde opstandelse, f.eks. skrev profeten Esajas: »Dine døde bliver levende, deres lig står op. I, der ligger i jorden, skal vågne og juble.«¹⁹³ Men ellers er dette med døde opstandelse en del af Guds frelsesplan, som mere fuldkomment afsløres af Jesus og apostlene.

På en meget konkret måde forkyndte Jesus dette opstandelseshåb i en samtale med kvinden Martha.¹⁹⁴ Jesu ven og Marthas bror Lazarus er død. Da Jesus og Martha mødes fire dage efter Lazarus' død, viser Martha, at hendes håb i denne verden er knyttet til Jesus. Det første Martha siger til ham er: »Herre, havde du været her, var min bror ikke død. Men selv nu ved jeg, at hvad du beder Gud om, vil Gud give dig.« Jesus siger til hende: »Din bror skal opstå.« Martha svarer: »Ja, jeg ved, at han skal opstå ved opstandelsen på den yderste dag.«

Men så vender Jesus i deres intense samtale tilbage til Marthas udgangspunkt. Hendes håb er knyttet til Jesus. Og nu vil Jesus føre

¹⁹³ Es 26,19

¹⁹⁴ Joh 11,17-27

hende et skridt videre, så også hendes håb om opstandelse knyttes til ham: »Jeg er opstandelsen og livet; den, der tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal aldrig i evighed dø. Tror du det?« Martha bliver tilsyneladende lidt forvirret, men hun svarer med tro: »Ja, Herre, jeg tror, at du er Kristus, Guds søn, ham som kommer til verden«. Og så opvækker Jesus Lazarus fra de døde som et tegn på sin egen opstandelse, men også som et tegn på, at hans ord om opstandelse til den, der tror på ham, står til troende.

Det nye Testamente følger en væsentlig pointe til Det gamle Testaments antydninger af håbet om opstandelse efter døden. Nu knyttes dette håb nemlig sammen med Jesu opstandelse. Peter siger således ét sted om det håb, den Kristus-troende er genfødt til, at det er et håb »ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde«.¹⁹⁵ Og senere i det samme brev gør Peter det klart, at når dåben kan give del i frelse og dermed evigt liv, er det fordi den kristne dåb sker i kraft af Jesu opstandelse.¹⁹⁶

Det samme håb gør Paulus rede for over for de kristne i Korinth. Blandt dem var der tilsyneladende nogle, som ikke troede på opstandelsen fra de døde. Men Paulus viser dem, at den, som tror på Jesus, virkelig har et håb om at opstå fra de døde. Og dette håb er ikke et håb ud i det blå, men et håb, som er baseret på den historiske begi-

¹⁹⁵ 1 Pet 1,3

¹⁹⁶ 1 Pet 3,21

venhed, at Jesus opstod fra de døde. Og han opstod ikke som den eneste, men som den første af de døde.¹⁹⁷

Men hvad er det da for et menneske, som opstår af graven? Og hvilket liv opstår den Kristus-troende til?

Legemlig opstandelse

Paulus svarer i Korintherbrevet kapitel 15 på spørgsmålet: »Hvordan opstår de døde, og hvad slags legeme får de?« Her bruger Paulus et billede. Når et menneske dør, er dets krop som et korn, der lægges i jorden. Kornet selv dør, men ud af det, vokser noget nyt frem. Mit jeg er kendetegnet ved forgængelighed, vanære og svaghed. Paulus kalder mit legeme sjæleligt, jordisk og dødeligt. Men når jeg dør, bliver jeg lagt i jorden, og min krop går til grunde. Og ved Jesu genkomst skal Ånden genrejse mig som et nyt, forvandlet menneske. Da skal mit legeme være kendetegnet ved uforgængelighed, herlighed og kraft. Som opstået og forvandlet menneske skal mit legeme være åndeligt, himmelsk og udødeligt.¹⁹⁸

Ud over at Bibelen forkynder, at den Kristus-troende har et håb, som er knyttet til Kristi opstandelse, så lærer den også, at den opstandelse, som den Kristus-troende vil få del i, skal ligne Jesu opstandelse. Paulus siger i det afsnit, hvor han bruger billedet om opstandelsen som et frø, der sås, dør og bliver til en ny plante, at »nu er Kristus opstået fra de døde som førstegrøden af dem, der er sovet hen«. ¹⁹⁹ Et

¹⁹⁷ 1 Kor 15,12-22

¹⁹⁸ 1 Kor 15,35-53

¹⁹⁹ 1 Kor 15,20

andet sted sammenligner Paulus opstandelsen med en fødsel og siger om Kristus, at han er »den førstefødte af de døde«. ²⁰⁰ Og med klare ord udtrykker Paulus det samme, når han siger, at Kristus »skal forvandle vort fornedrede legeme og give det skikkelse som hans herliggjorte legeme«. ²⁰¹

Historien rummer altså et eksempel på, hvordan det menneske vil være, som står op af graven. Det eksempel er Jesus Kristus, der stod op af graven som den første. På samme måde som Gud gjorde Kristus levende, vil Guds Ånd gøre os levende. ²⁰² Vores opstandelse skal være som hans. Og den mest konkrete beskrivelse af vores opstandelseslegeme finder vi derfor i afsnittene i de fire evangelier, hvor vi møder den Opstandne Kristus.

Dommen over levende og døde

Vi skal altså opstå. Men hvad opstår vi til? Det første vi opstår til, er regnskabsaflæggelse. Vi har fået livet af Gud, og over for ham skal vi aflægge regnskab for, hvordan vi har forvaltet denne gave. Udfaldet af den dom behøver vi ikke være i tvivl om, for Faderen har overladt det til Sønnen at dømme. ²⁰³ Vi kender altså dommeren. Det er Sønnen, som første gang kom til verden for at frelse og ikke for at dømme.

²⁰⁰ Kol 1,18

²⁰¹ Fil 3,21

²⁰² Rom 8,11

²⁰³ Joh 5,22.27

me.²⁰⁴ Hvis jeg kender ham som min frelser, behøver jeg ikke frygte for dommens dag, for da er dommen en frifindelse.

I Bibelen findes forskellige beskrivelser af dommen. Jeg vil fremhæve to af dem. Den første findes i Matthæusevangeliet kapitel 25, v. 31-46. Det er Jesus, som her beskriver, hvordan dommen vil finde sted: Jesus kommer igen, tager sæde på sin herligheds trone og fælder dom over alle folkeslag.

Hvordan folkeslagene dømmes, beskrives med et billede af hyrden, der skiller fårene og bukkene fra hinanden ved dagens afslutning. Den afgørende forskel på dem, der inviteres ind i Guds rige, og dem, der sendes bort til den evige ild, er deres forhold til de »mindste brødre«. ²⁰⁵ Tog de imod dem eller sendte de dem bort? »De mindste« er dem, som er sendt ud med budskabet om Jesus. ²⁰⁶ Tager man imod dem og deres budskab, er det Jesus selv, man tager imod. Afviser man dem derimod, er det Jesus selv, man afviser.

At tage imod eller afvise Jesus, det gør forskellen på, om Jesus vil tage imod eller afvise på dommens dag.

At nogle går fortabt, er helt i modstrid med Guds ønske og vilje. At gå fortabt er at gå tabt for Gud. Og ingen vil fælde flere tårer over en fortabt sjæl end Gud selv. Det er Guds vilje og ønske for alle mennesker, at vi må blive frelst,²⁰⁷ og den evige ild eller fortabelsen

²⁰⁴ Joh 3,17; 12,47

²⁰⁵ Matt 25,40-45

²⁰⁶ Matt 10,40-42

²⁰⁷ 1 Tim 2,4; Tit 2,11; 2 Pet 3,9

har Gud ikke bestemt som et sted for mennesker, men for Djævelen og hans engle.²⁰⁸

En anden beskrivelse af dommen finder vi i Johannes' Åbenbaring kapitel 20, v. 11-15: Alle de døde, store og små, træder frem for domstolen på dommens dag. De bliver, som man kunne forvente, dømt efter de gerninger, de udførte i løbet af deres liv. Deres gerninger er skrevet ned i deres »livsbøger«. Men det nedslående er, at hver eneste en, som bliver dømt efter det, der står skrevet i bøgerne, bliver styrtet i ildsøen, fortabelsen.

Men der nævnes også en anden bog, »livets bog«. Og de, hvis navne står skrevet i livets bog, bliver ikke styrtet i ildsøen. De undgår fortabelsen. Denne »livets bog« er også det slagtede lams bog.²⁰⁹ Og det slagtede lam er Jesus. Livets bog er bogen med optegnelsen over alle dem, som har taget imod tilgivelse for deres synder og det evige liv. Deres gerninger rækker heller ikke til at hindre dem i at blive styrtet i ildsøen, men de har taget imod ordet om Jesu død i deres sted. Derfor står de i livets bog og derfor går de fri ved dommen.

Dommen er det første, vi opstår til. Men dommen er blot et Guds middel til at gøre en ende på tårer, død, sorg, skrig og pine.²¹⁰ Synden forpester menneskelivet. Synden skaber ofre. Hvis ikke Gud en dag ville gribe ind og endegyldigt udlette synden og med den døden og Djævelen, ja, så ville han lade syndens ofre i stikken, og vi ville med rette kunne tvivle på, om Gud virkelig er god.

²⁰⁸ Matt 25,41

²⁰⁹ Åb 13,8

²¹⁰ Åb 21,4

Men Gud vil endegyldigt udlette synden og alle dens konsekvenser og gøre en ende på Djævelen og alt det onde.²¹¹ Døden og med den al sorg, skrig og pine skal høre op. Det vil Gud gøre ved at lade den dom, som han har udsat siden syndefaldets dage, blive fældet over Djævelen, verden og mennesker.

En ny himmel og en ny jord

Bibelen forkynder et håb om legemlig opstandelse for alle Kristus-troende. Og svarende hertil forkynder den, at evighedslivet skal tilbringes i en ny fysisk verden. Men jævnligt møder jeg kristne, som har en forventning om at skulle tilbringe evigheden i Himlen. I Bibels terminologi, er Himlen imidlertid det sted, hvor Gud sidder på sin trone som hersker.²¹²

Det kristne håb er håbet om en opstandelse til et nyt liv på en ny jord. Dette konkrete håb om en ny fysisk verden efter denne findes i øvrigt i både Det gamle og Det nye Testamente.²¹³ Jesu apostel Peter giver i sit andet brev en nærmere beskrivelse af, hvordan denne nye jord skal blive til, ved at den nuværende himmel og jord vil forgå med et brag og brænde op,²¹⁴ hvorefter Gud vil skabe den nye himmel og den nye jord, som han i begyndelsen skabte himlen og jorden.²¹⁵

²¹¹ Åb 20,10

²¹² Sl 11,4; 103,19; Hebr 8,1

²¹³ Es 65,17; 2 Pet 3,13; Åb 21,1

²¹⁴ 2 Pet 3,7.10

²¹⁵ 1 Mos 1,1

Og fordi håbet er et håb om en konkret fysisk verden, er forventningerne om det liv, der skal leves der, også forventninger om et fysisk liv i arbejde, kærlighed og virke, men uden at være præget af synden og dens konsekvenser i sygdom, lidelse og død. Og tættere kommer vi nok ikke på, hvordan der er på denne nye jord. Her bevarer Gud os i forventningens glæde.